

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Vliv uprchlické krize na postoje respondentů
z Jihomoravského kraje
ke členství v EU**
Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Ing. Mgr. Jiří Čeněk

Aneta Coufalová

Brno 2016

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu Ing. Mgr. Jiřímu Čeňkovi za jeho spolupráci a připomínky při vedení mé práce. Také děkuji všem respondentům, kteří se podíleli na vypracování této práce. Děkuji své rodině a kamarádům, především Mgr. Zuzce Kubátové, za neustálou podporu, kterou mi během studia věnovali.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci „Vliv uprchlické krize na postoje respondentů z Jihomoravského kraje ke členství v EU“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 6. prosince 2016

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou postojů občanů Jihomoravského kraje ke členství České republiky v Evropské unii a uprchlickou krizí jako možným faktorem ovlivňující tyto postoje. Tato se práce se dělí na dva celistvé celky, kterými jsou teoretická část a empirická část. V teoretické části je představen vývoj evropské integrace od poválečné doby a začlenění České republiky do evropské integrace. Pro kapitolu „*Česká republika v Evropské unii*“ byla použita autorkou napsaná seminární práce s názvem „*Proces vstupu ČR do EU*“, která byla vypracována v rámci studovaného předmětu a nebyla nikde veřejně publikována. Pomocí dotazníkového šetření v empirické části je zkoumáno, jak jsou občané spokojeni se členstvím ČR v EU, zdali jejich postoje a názory ke členství ovlivnila uprchlická krize a jaké jsou jejich postoje k uprchlíkům a imigrantům.

Klíčová slova: Česká republika, Evropská unie, postoje, uprchlická krize, předsudky, hodnocení, členství

Abstract

Bachelor thesis focused on attitudes of citizens of South Moravian Region towards Czech Republic's membership in the European Union and the refugee crisis as a possible factor influencing these attitudes. This thesis is divided into two integral parts which are theoretical and empirical part. The theoretical part presents development of European integration since the Second World War period and Czech Republic to the European integration. For chapter *Czech Republic in the European Union* has been used authored written seminar thesis entitled *The process of joining the EU* which was composed within the studied subject and it was not published. Using questionnaire in the empirical part examines how the citizens are satisfied with the Czech Republic's membership in the EU, whether their attitudes and opinions towards membership affect the refugee crisis and what are their attitudes toward refugees and immigrants.

Key words: Czech Republic, European Union, attitudes, refugee crisis, prejudices, evaluation, membership

Obsah

ÚVOD	5
1 POČÁTKY EVROPSKÉ INTEGRACE	6
1.1 VZNIK EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ UHLÍ A OCELI	7
1.2 EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ A EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ PRO ATOMOVOU ENERGII	8
1.3 VÝVOJ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO SPOLEČENSTVÍ DO MAASTRICHTSKÉ SMLOUVY	9
1.4 ROZVOJ EVROPSKÉ UNIE A SOUČASNÁ SITUACE	10
1.4.1 <i>Postoje evropské veřejnosti k Evropské unii.....</i>	<i>12</i>
2 ČESKÁ REPUBLIKA V EVROPSKÉ UNII	15
2.1 POČÁTKY ZÁJMU ČR O VSTUP DO EU.....	15
2.2 PŘÍSTUPOVÁ SMLOUVA A VSTUP ČR DO EU.....	17
2.3 ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EU.....	18
2.4 DOPADY ČLENSTVÍ NA ČESKOU EKONOMIKU	20
2.4.1 <i>Obchod a investice.....</i>	<i>21</i>
2.4.2 <i>Pracovní trh ČR a migrace pracovní síly.....</i>	<i>23</i>
2.4.3 <i>Eurozóna jako ekonomický dopad.....</i>	<i>24</i>
3 POSTOJE A PŘEDSUDBY V SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGII.....	23
3.1 PŘEDSUDBY A STEREOTYPY	23
3.2 POSTOJE A JEJICH UTVÁŘENÍ.....	24
3.3 PROBLEMATIKA MĚŘENÍ POSTOJŮ	25
3.4 SPECIFIKA POSTOJŮ ČESKÉ VEŘEJNOSTI K EU.....	26
4 EMPIRICKÁ ČÁST.....	28
4.1 CÍL VÝZKUMU	28
4.2 METODA VÝZKUMU	28
4.2.1 <i>Popis metody a procesu sběru dat.....</i>	<i>28</i>
4.2.2 <i>Charakteristika výzkumného souboru.....</i>	<i>30</i>
4.3 ANALÝZA DAT	33
4.4 SOUHRN VÝSLEDKŮ A ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	42

ZÁVĚR.....	44
SEZNAM ODBORNÝCH PRAMENŮ	46
PŘÍLOHY	53

Úvod

Práce se zaměřuje na problematiku Evropské unie, která patří mezi aktuální diskutovaná témata. Evropská unie je hospodářské a politické uskupení stále 28 členských států (britská vláda by měla formálně oznámit proces vystoupení z Evropské unie v lednu 2017). EU vznikla na základě Smlouvy o Evropské unii v roce 1993 a je završením evropské integrace, jenž probíhá od konce druhé světové války s cílem podporovat mír a bezpečnost mezi státy.

Vstup České republiky patří nepochybně k velkému úspěchu, zvláště když členské státy váhaly nad východním rozšířením tak velmi dlouhou dobu. Česká republika se stala oficiálním členem Evropské unie 1. 5. 2004. Společně s naší zemí vstoupilo do EU devět evropských zemí. Vstup České republiky do Evropské unie s sebou nesl několik otázek týkajících se ekonomických výhod či nevýhod pro ČR.

Hlavní výhody, které plynou z členství pro ČR, se týkají mezinárodní politiky a zahraničního obchodu v rámci jednotného vnitřního trhu, který zaručuje volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu bez vnitřních hranic. V rámci mezinárodní politiky došlo k posílení mezinárodního postavení a možnost účastnit se ČR v evropských společných politikách.

Po vstupu do EU se objevily i negativní dopady v podobě různých omezení (např. státní suverenity a omezení v autonomní tvorbě státní legislativy). Během poslední doby se tvoří mnoho otázek kolem migrační a azylové politiky. Téma evropské integrace a postojů českých občanů ke členství v evropských strukturách jsem si vybrala z důvodu ověření hypotézy, že čeští obyvatelé se staví ke členství v Evropské unii ne příliš kladně. Důvodem této hypotézy je probíhající uprchlická krize a postoje členských států k jejímu řešení. Hlavním cílem práce je zjistit jaké postoje zaujmají občané z Jihomoravského kraje k Evropské unii, zda uprchlická krize ovlivňuje tyto postoje pozitivně či negativně a jak respondenti vnímají uprchlíky a imigranty. Výzkumná skupina bude reprezentována respondenty z Jihomoravského kraje České republiky v různém věkovém rozmezí. Tímto získáme strukturované výsledky podle věku, úrovně dosaženého vzdělání, pohlaví atd.

1 Počátky evropské integrace

Evropská unie vznikla jako nástroj evropských integračních procesů, jejichž prvopočátky lze vysledovat již od období Jiřího z Poděbrad, který zastával myšlenku vytvoření unie křesťanských panovníků proti tureckému nebezpečí. Cílem integrace Evropy bylo především zajištění míru a bezpečnosti kontinentu. Mezi další důležité myslitele, kteří zastávali ideu evropského sjednocení, lze uvést Maxmiliena de Béthune i Imanuela Kanta – jednu z klíčových osobností období novověku. Významným mezníkem v koncepci jednotné Evropy byl rok 1923, kdy rakouský politik Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi vystoupil s myšlenkou budování Panevropy a v roce 1930 předložil návrh Panevropského paktu, který se měl stát ustavující smlouvou Panevropy a vytvářel předpoklady pro vznik celní unie a později i federace (Dočkal, Kaniok, 2005).

Pro nevstřícný přístup evropských států vůči Coudenhove – Kalergiho plánu tato jeho iniciativa Panevropského hnutí ztroskotala. Poválečná situace v Evropě nutila k přehodnocení pohledu na struktury organizace politického života. Nutným krokem k utvoření celoevropské organizace bylo vyřešit nejpálčivější problémy hospodářských vztahů a hospodářství obecně, které do té doby bylo plně orientováno na válečnou výrobu. K iniciativám, které významně ovlivnily pohled na otázku uspořádání poválečné Evropy, patřily proslulé projevy britského premiéra Winstona Churchilla z roku 1943, kdy navrhl ustavení Rady Evropy jako organizaci na ochranu evropské kultury před barbarstvím, ať již nacistického nebo bolševického typu a z roku 1946 z Žürihu, kde vyzval demokratické státy k budování Spojených států evropských a apeloval na sblížení Francie a Německa (Plechanovová, 2015).

Tyto iniciativy vedly ke vzniku celé řady organizací. První forma spolupráce po druhé světové válce vzniká v Západní Evropě v souvislosti s Marshallovým plánem - pomoci Spojených států amerických při obnově a revitalizaci Evropy po válce. Jednotlivé programy tohoto plánu byly koncipovány na celoevropské úrovni. V roce 1948 vznikla Organizace pro Evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC), jejímž programem bylo kontrolovat a přispět k rozvoji obchodu mezi státy do programu

zapojenými. Na úrovni obranné bylo v roce 1949 podepsána dohoda o Severoatlantické alianci (NATO), jejímiž členy se stalo deset západoevropských států, USA a Kanada (Keřkovský, Keřkovská, 1999). Ve stejném roce vznikla jedna z hlavních mezinárodních organizací Rada Evropy, která byla výsledkem hnutí za evropskou jednotu vyjadřujícím široce sdílený pocit nutnosti organizovat vztahy mezi evropskými státy na novém základě. Jako první evropská organizace získala parlamentní orgán a Poradní shromáždění (Plechanovová, 2015).

1.1 Vznik Evropského společenství uhlí a oceli

Významným krokem v evropské integraci byla realizace Schumannova plánu o založení Evropského společenství uhlí a oceli – ESUO v roce 1950. Iniciátory založení byli francouzští politici Jean Monnet a Robert Schuman. Schuman navrhl, aby Francie a Německo umístily svůj uhelný a ocelářský sektor pod kontrolu nadnárodní autority, protože uhelný a ocelářský průmysl byl tehdy chápán jako páteř moderní industriální ekonomiky a měl zásadní význam pro armádu a průmyslovou sílu. Schuman tento svůj plán zdůvodňoval jako věčnou pojistku proti dalšímu francouzsko-německému válečnému konfliktu. Z ostatních evropských států se k Evropskému společenství uhlí a oceli (ESUO) připojily Belgie, Lucembursko, Nizozemsko a Itálie. Skupina těchto šesti států bylo později považováno za hybnou sílu evropské integrace (Baldwin, Wyplosz, 2008).

Podle Zlého hlavním faktorem, který přispěl ke vzniku ESUO, je úsilí nalézt systém, jenž by zamezil opětovnou militarizaci poraženého nacistického Německa a umožnil Německu se stát rovnocenným hráčem v Evropě, stejně tak i Itálii. Současně bylo stěžejní, nastolit vnitřní spolupráci mezi západoevropskými státy, díky které by dosáhly efektivnější obnovy poválečných ekonomik (Zlý, 2006).

Zájem na realizaci projektu ESUO měly i Spojené státy americké, které vnímaly toto sjednocení jako možnou politickou protisílu vůči východnímu bloku v době Studené války. Smlouva o ESUO byla podepsána v Paříži 18. dubna 1951 šesti zakládajícími zeměmi (Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko)

a vstoupila v platnost v roce 1952. Předsedou Vysokého úřadu se stal Jean Monnet, který byl autorem Schumanova plánu a vedl jednání o smlouvě (Plechánová, 2015).

1.2 Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii

Vznik Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), které zahájilo svoji činnost v červenci 1952, je chápán jako největší úspěch v rámci prvních realizací nadnárodní Evropy. Od té doby se již nepodařilo, aby státy podstoupily značnou část své suverenity a vlastní vliv na určitou hospodářskou oblast ve prospěch společenství. Počátkem roku 1956 byl sestaven Akční výbor, který měl vypracovat zprávu o vytvoření společného evropského trhu. Jako výsledek byly předloženy dva návrhy na vytvoření širokého společného trhu a vytvoření Společenství pro atomovou energii (Evropská unie, 2010).

V polovině padesátých let se začal přenášet zájem z průmyslových surovin, kterými do té doby byli uhlí a ocel, na jadernou energii. Tím začaly vznikat pochybnosti o bezpečnostní funkci Evropského společenství uhlí a oceli a jeho schopnosti ochrany míru mezi Německem a Francií. To vše bylo hlavním podnětem pro vznik smluv o Evropském hospodářském společenství (EHS) a Evropském společenství pro atomovou energii (EURATOM) (Zlý, 2006).

V březnu 1957 byly ministry zahraničí šesti členských států v Římě podepsány dvě dohody, které vytvořily dvě výše zmíněné společenství. Tyto dohody známé pod termínem „*Římské smlouvy*“ vstoupily v platnost v lednu 1958. Hlavními cíli založení EHS a EURATOM byla transformace hospodářských podmínek obchodu a výroby na území Společenství a druhým důležitým a více politickým záměrem byla skutečnost, že EHS má napomoci funkční konstrukci evropské politiky. Tyto záměry se do praxe promítly zavedením společného trhu se čtyřmi základními svobodami (volný pohyb služeb, osob, zboží a kapitálu), celní unie a rozvojem společných politik. Smlouvou byl ustanoven institucionální trojúhelník, který byl složen z Rady evropské unie, Evropské komise a Evropského parlamentu (Evropská unie, 2010).

1.3 Vývoj Evropského hospodářského společenství do Maastrichtské smlouvy

Vytvoření EHS vneslo do evropské ekonomické integrace nový důležitý prvek. Liberalizace obchodu v Evropě byla pečlivě připravena Organizací pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC) s národními liberalizacemi na nediskriminačním základě. V roce 1965 se instituce ESUO, EHS, a EURATOM sloučily do evropských společenství – ES). (Baldwin, Wyplosz, 2008) Během 60. let získávala Evropská společenství základní rysy – vznikal základ právního systému a pravidla hlavních politik společenství. Počátkem 60. let požádala Velká Británie o členství v Evropském společenství. Otázka britského rozšíření výrazně zhoršila atmosféru uvnitř EHS z důvodu francouzského odmítnutí této žádosti. Nástup prezidenta De Gaulla do čela Francie přinesl zesílenou snahu francouzské politiky o mocenský vzestup a posílení dominantního vlivu Francie, která měla možnost politickými prostředky ovlivňovat jednání Německa. De Gaulluv postup ve věci politické unie a jeho jednostranné vyslovené veto Británií, z obavy členství dalšího silného členu v EHS, znamenal velkou překážku v prohlubování evropské integrace (Plechanovová, 2015).

Druhým impulzem otevřeného konfliktu mezi členskými zeměmi bylo financování společné zemědělské politiky (zda společný zemědělský fond z cel a dovozních přírážek zůstane trvalým zdrojem rozpočtu). Kvůli nutnému rozhodnutí mělo dojít ke změně systému hlasování v Radě – od jednomyslného rozhodování k většinovému principu. Rozhodování kvalifikovanou většinou představovalo pro Francii nežádoucí posílení pozice Společenství a v roce 1965 odvolala z Rady svého zástupce (tzv. politika prázdných křesel). Situace se konsolidovala v lednu 1966, po půlroční francouzské sabotáži, kdy byl dosažen Lucemburský kompromis, který stanovoval podmínky pro rozhodovací proces – členský stát nemůže být přehlasován prostou většinou v případě životně důležitých zájmů jedné nebo více zemí a jednání musí pokračovat dokud se nedosáhne jednomyslné shody (Tomšík, 2013).

Vývoj evropské integrace počátkem sedmdesátých let je charakterizován jako optimistický díky příznivé ekonomické situaci a snaze zintenzívnit integrační proces. V roce 1969 na konferenci v Haagu bylo rozhodnuto o rozšíření ES na sever o Velkou Británii, Dánsko a Irsko. Tyto státy se staly členy Evropského společenství v roce 1973

a jejich rozšíření je považováno za velký úspěch, avšak s jejich rozšířením vznikla řada nových problémů: zvětšují se ekonomické rozdíly mezi členskými státy, ES se snaží definovat nové preference. Zlepšení ekonomické situace zemí ES se očekávalo od zavedení Evropského měnového systému (EMS) v roce 1979. Je zavedeno ECU (European Currency Unit) jako zúčtovací měnová jednotka, vypočítávána prostřednictvím kurzů členských zemí EMS (Goňcová a kol., 2012).

Od poloviny osmdesátých let docházelo k intenzivnějšímu budování jednotného vnitřního trhu. Klíčovým mezníkem bylo přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1986, který představoval první revizi Římských smluv a jenž vytvořil podmínky k tomu, aby padly všechny překážky volného trhu uvnitř ES a mohlo docházet k volnému pohybu čtyř svobod (osob, práce, kapitálu a zboží). Idea Jednotného evropského aktu vznikla z iniciativy předsedy Komise Jacquese Delorse, který prosazoval prohloubení integrace po ose: společný trh - měnová unie – politická unie. Dalším reformním krokem Delorse byl návrh smlouvy o Evropské unii (EU), označována Maastrichtská smlouva, která poté vstoupila v platnost v roce 1993. Tato Smlouva o EU znamenala posun směrem k supranacionálnímu charakteru Společenství a začala se uplatňovat společná zahraniční a bezpečnostní politika (Dočkal, Kaniok, 2005).

1.4 Rozvoj Evropské unie a současná situace

V polovině devadesátých let vyvstaly pro EU dvě výzvy – rozšíření integrace do nových oblastí a proces rozšiřování na východ. Rozšiřující počet členských zemí přinesl změny, které byly sepsány v Amsterdamské smlouvě (1997), jež revidovala Smlouvu o Evropské unii. V roce 2003 vstoupila v platnost Smlouva z Nice, která vytyčila institucionální podmínky pro rozšíření EU o deset nových zemí a zabezpečení jejího fungování do budoucna. Evropská rada odsouhlasila v roce 2002 přístup deseti států bývalého východního bloku, mezi kterými byla i Česká republika. Vstup těchto států do EU proběhl v roce 2004 (Dušek, 2011).

Dalším významným mezníkem v procesu vyjednávání o institucionálních záležitostech bylo přijetí Lisabonské smlouvy, která přesněji definuje povinnosti

členských států a nově definuje sdílené pravomoci podobné ve federálních systémech. Lisabonská smlouva konkretizuje princip přednosti práva EU a mění okruh měnových politických otázek, kde se rozhoduje kvalifikovanou většinou. Řeší také oblast o dobrovolném vystoupení z Unie, která je ale formulována výrazně sankčním způsobem (Petřík, 2008).

Po roce 2010 je Evropa výrazně zasažena celosvětovou hospodářskou krizí, která vypukla v roce 2008. EU pomáhá několika zemím řešit jejich finanční problém a zakládá tzv. bankovní unii s cílem posílit bankovní bezpečnost a spolehlivost. Nejvážněji je ze zemí EU postiženo hospodářskou krizí Řecko. Jednání z července 2015 o reformách v této zemi a podpoře ze strany EU ústí v novou dohodu. Během roku 2015 dochází k silné imigrační vlně, kdy během tohoto roku přichází do Evropy přibližně jeden milion žadatelů o azyl. Mezi migranty jsou zejména uprchlíci ze Sýrie, kteří prchají před občanskou válkou v jejich zemi a potřebují mezinárodní ochranu. Dále jsou mezi migranty zastoupeni uprchlíci z Lybie a Eritrei a také ekonomičtí migranti, kteří by podle evropských práv neměli mít právo na azyl a měli by tedy být posláni zpátky do svých domovských zemí. Vedoucí představitelé EU zintenzivňují úsilí o posílení kontrol na vnějších hranicích a snižují počet žadatelů o azyl prostřednictvím spolupráce se sousedními státy, jako je Turecko (Evropská unie 2016).

V souvislosti s uprchlickou krizí vzniklo mnoho otázek ohledně bezpečnostních rizik. Teroristické útoky, které se staly v Paříži v listopadu 2015 a poté v Bruselu v březnu 2016, poukázaly na přítomnost teroristů mezi migranty a tím obrátily pozornost k bezpečnostním rizikům spojených s uprchlickou krizí. Hlavní dvě trasy migrantů, přes které se dostávají do částí centrální Evropy, vedou přes Balkánskou linii (z Turecka přes Egejské moře a Balkán) a Středomořskou linii (ze států severní Afriky přes Středozemní moře do Itálie). Nejžádanějšími cílovými lokalitami uprchlíků jsou státy západní a severní Evropy jako jsou Německo, Francie, Švédsko (Institut pro politiku a společnost, 2015).

Členské země se shodly na vážnosti situace a nutnosti společného řešení krize. Země se ale rozcházejí v migrační a azylové politice, zejména v tom, zda má taková politika být společná pro celou EU nebo zda má situaci každý stát řešit po svém. Spory se také ukazují například v otázkách kvót neboli zavedení automatického relokačního

mechanismu, který by řešil problém Dublinské regulace (zadržuje žadatele o azyl v okrajových zemích EU, kterými migranti vstupují na území EU). Zavedení kvót by mělo fungovat jako nouzový mechanismus, který by migrační vlny soustředil do více zemí, tak aby náporu migrantů nemuselo čelit pouze pár vybraných zemí (Institut pro politiku a společnost, 2015).

Významným datem v současném dění kolem Evropské unie je 23. červen 2016, kdy se ve Velké Británii po dlouhodobých jednáních uskutečnilo referendum o setrvání či vystoupení Velké Británie z Evropské unie tzv. Brexitu. Britové se v počtu 51,9 % vyslovili pro vystoupení země z EU a Velká Británie se tímto stala první zemí v historii, která se rozhodla odejít z EU. Příznivci Brexitu zdůvodňovali potřebu odchodu z EU především na klesající konkurenceschopnosti britských podniků v důsledku přebujelé byrokracie diktované Bruslem, vysoké odvody do společné kasy a obavami z imigrace z Východní Evropy. Pro Velkou Británii v následujících dvou letech běží lhůta, v rámci, které se s ostatními členskými zeměmi a institucemi na vystoupení z Unie dohodne. Britská vláda dosud neaktivovala článek 50 Smlouvy o EU, kterým se oficiálně spouští proces vystoupení. Původní informace hovořily o tom, že k formálnímu oznámení dojde v lednu 2017, ale podle některých zpráv by se tak mohlo stát až za rok. Británie se už nicméně vzdala předsednictví v Radě EU, které bylo naplánováno na druhou polovinu příštího roku. Státy, které měly následovat po Británii, si tak své předsednictví odbudou o šest měsíců dříve (Euractiv, 2016).

1.4.1 Postoje evropské veřejnosti k Evropské unii

Veřejné postoje a mínění jsou specifickou odezvou veřejnosti – reflektované vyjádření člověka k určitým jevům, zahrnující širokou paletu pocitů, domněnek, racionálních poznatků apod., které mají do určité míry hodnotící charakter (Červenka, Kunštát, 2006).

Průzkumy o postojích občanů členských států vůči Evropské unii se staly podstatné pro proces postupného budování EU. V rámci zemí EU jsou postoje soustavně sledovány pomocí různých dotazníkových šetření. Evropská komise provádí od poloviny sedmdesátých let pravidelné průzkumy veřejného mínění v různých

oblastech týkajících se Evropské unie – Eurobarometr. Tyto průzkumy se provádějí ve všech členských státech EU a v poslední době i v kandidátských zemích, což zajišťuje interregionální komparabilitu. K dalším mezinárodním výzkumům mapujících postoje veřejnosti k EU jsou European Election Studies (EES), které se zaměřují na evropské volby, volební chování a vývoj vnímání občanů o politickém režimu EU (European Election Studies, 2016). European Social Survey (ESS) měří do jaké míry evropská společnost důvěřuje evropským institucím a hodnotí vývoj těchto postojů. Hlavním cílem ESS je zmapovat stabilitu postojů k evropské intergaci v sociální a politické rovině (European Social Survey, 2016). Specifické průzkumy o postojích občanů členských států EU k základním lidským hodnotám provádí European Values Study (EVS), jenž se zaměřuje na názory Evropanů o rodinných, pracovních, náboženských, politických a sociálních hodnotách (European Values Study, 2015).

Podle nejnovějších výsledků z průzkumu Eurobarometru o postojích evropských občanů k EU, který byl proveden na jaře 2016 v dvaceti osmi členských státech a pěti kandidátských zemích (v Makedonské republice, Turecku, Černé Hoře, Srbsku a Albánii), vyplynulo, že důvěra obyvatel členských zemí k EU dlouhodobě klesá a postoje k Evropské unii jsou čím dál méně pozitivní. V žebříčku prvních třech nejobávanějších problémů, kterým čelí EU, jsou podle Evropanů migrace, terorismus a ekonomická situace (převážně nezaměstnanost). Téměř polovina obyvatel všech členských států (48 %) uvedla imigraci mezi prvními dvěma nejobávanějšími hrozbami pro EU (European Commission, 2016). Během posledních dvou let Evropa zažívá největší hromadný pohyb osob od konce druhé světové války. Do Evropské unie přicestovalo přes jeden milion obyvatel uprchlíků a migrantů, přičemž naprostá většina z nich prchá před válkou a terorem v Sýrii a dalších problémových zemích. EU se dohodla v zájmu řešení této krize na relokaci žadatelů o azyl, přesídlení potřebných osob ze sousedících zemí a navrácení osob, které přišly do Evropy ve snaze zlepšit svůj život, ale nejsou způsobilé k získání azylu (ekonomičtí migranti) (Evropská komise, 2016).

Negativní vnímání imigrace evropskou společností někteří odborníci odůvodňují zesíleným rizikem terorismu. Během posledních dvou let se v Evropě udála série několika teroristických atentátů, z nichž listopadový atentát, který se stal v Paříži v roce 2015 patří k největším atentátům v Evropě po roce 2000 (Aktuálně, 2016). Z průzkumu

vyplývalo, že terorismus jako hlavní problém pro EU uvedlo 39 % Evropanů (převážně obyvatelé ze zemí jako jsou Irsko, Kypr, Rumunsko, Chorvatsko, Lucembursko, Portugalsko, Francie, Španělsko) (European Commission, 2016).

Jako třetí hodnotu vyvolávající znepokojení u občanů EU uvedlo 19 % Evropanů špatnou ekonomickou situaci v souvislosti s evropskou politikou a veřejnými financemi, jež v procentuálním zastoupení se řadí na čtvrté místo. Nejcitlivěji je tato oblast vnímána v Řecku (35%), Španělsku (29%), Kypru (28 %) a Finsku (25%). Nezaměstnanost znepokojuje 15 % Evropanů (nejvíce v Portugalsku, kde nezaměstnanost jako hlavní problém uvedlo 28 % respondentů) (European Commission, 2016).

2 Česká republika v Evropské unii

Vstup České republiky do Evropské unie patří nepochybně k velkému úspěchu, zvláště když členské státy váhaly nad východním rozšířením tak velmi dlouhou dobu. Česká republika se stala oficiálním členem Evropské unie 1. 5. 2004. Společně s naší zemí vstoupilo do EU devět evropských zemí. Se vstupem do Unie vzniklo mnoho otázek týkajících se zlepšení nebo zhoršení situace České republiky.

V České republice existoval ohledně vstupu relativní konsenzus politických stran. Vstup do Evropské unie byl prioritou pravicových vlád ODS (Občanské demokratické strany) i levicové ČSSD (České strany sociálně demokratické). Otevřené proti vstupu ČR do EU vystupovala z parlamentních stran pouze KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy) (Smolík 2013).

2.1 Počátky zájmu ČR o vstup do EU

Integrační úsilí České republiky, dříve Československa, do struktur Evropských společenství (ES) se projevilo již před rokem 1990. V září 1988 došlo k navázání diplomatických vztahů mezi Evropskými společenstvími a tehdejší Československou republikou první vzájemnou dohodou průřezového charakteru, která je datována 19. prosincem 1988. Jedním z podstatných důvodů intenzivnějšího integračního úsilí lze považovat nízkou konkurenční schopnost československé ekonomiky (Zahradník 2003).

Po rozdělení Československa podepsala česká diplomacie v roce 1993 Dohodu o zakládajícím přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, která vstoupila v platnost v únoru 1995. Cílem této smlouvy byla podpora obchodní a hospodářské spolupráce mezi oběma stranami, rozvoj politických vztahů a odstraňování bariér v postupném začleňování ČR do EU. V roce 1996 podala Česká republika pod vedením předsedy vlády Václava Klause oficiální žádost o členství v Evropské unii. Tato přihláška byla podána 17. ledna 1996 (Zenkner 2016). Českým specifickým bylo doprovázení této přihlášky memorandem, které formulovalo určité kritické postoje vůči některým plánům integrace v rámci EU (Smolík 2013).

Významným mezníkem v přibližování vstupu ČR do Unie se stal rok 1997, kdy byl vypracován dokument Agenda 2000, jenž hodnotil připravenost ČR na vstup do EU. Na základě tohoto dokumentu navrhla Evropská komise zahájení jednání na přelomu roku 1997 – 98. Součástí Agendy 2000 se stal i finanční rámec rozpočtu EU pro období 2000 - 2006, který zahrnoval rozšíření o kandidátské země střední a východní Evropy. V souvislosti zhodnocení národní přístupující situace byl ČR vytknut stav veřejné správy, zemědělského sektoru a energetiky (Urban 1999).

V dubnu 1998 začala v Bruselu první část přístupových rozhovorů tzv. screening, jehož cílem bylo projednat konkrétní podmínky pro přistoupení a který při jednáních zastupoval hlavní vyjednávač a jeho tým. Do čela českého vyjednávacího týmu byl jmenován náměstek ministra zahraničních věcí Pavel Telička. Česká vláda považovala vstup do Evropské unie za svůj prvořadý úkol a 31. května 2000 schválila Národní program přípravy na členství v Evropské unii, který vycházel ze zpráv Evropské Komise o stavu přípravných jednání. V rámci své evropské politiky prohloubilo Česko spolupráci s Radou Evropy v oblasti lidských práv. Ve stejném roce se konal summit EU v Nice, kde stěžejním tématem bylo východní rozšíření o deset nových zemí (včetně České republiky) a reforma evropských institucí (Peltrám 2009). V říjnu 2002 byl deklarován záměr podepsat přístupové smlouvy s kandidátskými zeměmi a proces vstupu byl poté dojednáán na zasedání Evropské rady v prosinci téhož roku v Kodani (Fiala 2003).

2.2 Přístupová smlouva a vstup ČR do EU

Ukončení předvstupních jednání umožnilo vypracování konečné verze Smlouvy o přistoupení. Na začátku roku 2003 byla předložena Evropské komisi k připomínkám a následně postoupena ke schválení Evropskému parlamentu. Ten ji musel dle smluvního rámce EU schválit absolutní většinou svých členů. Hlasování proběhlo 9. dubna 2003 a otevřelo cestu pro schválení přístupové smlouvy Evropskou radou pro všeobecné záležitosti, která tak učinila jednomyslně 14. dubna (Evropská komise 2012).

Datum 16. duben 2003 se stalo významným v dějinách České republiky a Evropě jako celku. Česká republika společně s devíti přístupujícími státy v Aténách podepsala Smlouvu o přistoupení k Evropské unii. Za ČR se slavnostní události zúčastnili bývalý český prezident Václav Klaus společně s českým premiérem Vladimírem Špidlou. Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii definuje podmínky vstupu ČR do EU a formuluje nezbytné úpravy zakládajících smluv Evropské unie. Mezi stěžejní přístupové podmínky patří, že nové členské státy se zavazují účastnit se Hospodářské a měnové unie a také přistupují k rozhodnutím a dohodám přijatým zástupci vlád členských států (Had, Stach, Urban 2005).

Tehdejší šéf Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) Josef Bednář na vstup ČR do EU prohlásil: *„Vstup České republiky do Evropské unie znamená definitivní tečku za rozdělením Evropy, k němuž došlo po druhé světové válce a samozřejmě nastaví příznivější podmínky pro růst české ekonomiky a uspokojování všestranných potřeb našich občanů. Férová soutěž podle jednotných pravidel má velký význam nejen pro technický pokrok a rozvoj ekonomiky, ale významně přispívá i k mezinárodní spolupráci a tím i k udržení a posilování míru.“* (Adámková 2004: 1). Smlouva o přistoupení k Evropské unii vstoupila v platnost 1. května 2004 a Evropská unie se rozrostla na společenství dvaceti pěti členských států (Zenkner 2016).

2.3 České předsednictví v Radě EU

Předsednictví v Radě EU se řadí k nejdůležitějším a současně k nejnáročnějším úkolům pro členské země EU. Ve výkonu předsednictví se členské státy střídají vždy po šesti měsících. Během tohoto půlročního období předsedající země zastává roli organizační, politickou, zprostředkovatelskou a reprezentační. Členské státy vykonávající předsednictví úzce spolupracují v rámci tříčlenných skupin tzv. trojic, které vymezují dlouhodobé cíle a připravují společný program, ve kterém jsou stanovena témata, jimiž se bude Rada EU zabývat v průběhu 18měsíčního období (Rada EU, 2016).

Česká republika se předsednictví v Radě EU ujala 1. ledna do 30. června 2009 a byla po Slovinsku teprve druhým „novým“ členským státem, který měl možnost řídit Radu Evropské unie. Česká republika spojila své předsednictvím se symbolickým mottem „Evropa bez bariér“. Evropa bez vnitřních ekonomických, kulturních a hodnotových bariér pro občany, podnikatele a ekonomické subjekty. Motto „Evropa bez bariér“ mělo i politický a historický význam. České předsednictví vyšlo na výročí 20 let od pádu železné opony a 5 let od historicky největšího rozšíření Evropské unie, které připomněly úspěch ve znovusjednocování Evropy. Klíčovými tématy českého předsednictví byly energetika, ekonomika a Evropská unie ve světě (Zenkner, 2016).

Česká republika po dobu svého předsednictví čelila několika nečekaným událostem, které prověřily její schopnost vedení evropské politiky. V lednu 2009 se objevil problém v podobě plynové krize. Spor mezi Ruskem a Ukrajinou se pomocí české diplomacie podařil vyřešit. V únoru 2009 se předsednictví zabývalo ekonomickou krizí a jejím dopadem na Evropu. V této oblasti se Češi v evropské politice výrazně vyjádřili proti protekcionismu (Zenkner, 2016).

Na konci března 2009 způsobil rozruch na domácí i evropské úrovni pád české vlády. Vládě tehdejšího premiéra Mirka Topolánka byla vyslovena nedůvěra Poslaneckou sněmovnou a nahradila ji prozatímně vláda Jana Fischera. V reakci na tuto událost začaly některé členské státy zpochybňovat schopnost České republiky dál vést EU. Dalším problematickým argumentem byla skutečnost, že hlavním českým

politickým aktérem se stal tehdejší prezident Václav Klaus, který patřil mezi nejhlasitější kritiky EU mezi evropskými státníky. Před českým předsednictvím se objevil problém, kdo po pádu vlády povede Radu EU. V následujícím období byla naplánována řada summitů, které uzavírala červnové Evropská rada. Summity s Japonskem a Čínou nakonec řídil český prezident Václav Klaus a po schválení nové české vlády vedl schůzky Evropské rady nový český premiér Jan Fischer (Zenkner, 2016).

České předsednictví v EU se vzhledem k ekonomické krizi, neklidné mezinárodní situaci a končícím funkčním obdobím Evropského parlamentu a Evropské komise odehrávalo v obtížných podmínkách. Česká republika přesto během šesti měsíců svého předsednictví dosáhla řady cenných výsledků a významných úspěchů. ČR vyjednala v Evropském parlamentu více než 80 konkrétních opatření, ukázala se jako dobrý krizový manažer, odmítla ochranářské tendence v ekonomice a zasadila se o opatření na podporu evropského hospodářství. Pod českým vedením také Unie udělala důležité kroky směrem k diversifikaci dodávek energií a ochraně klimatu (Jelínková, 2011).

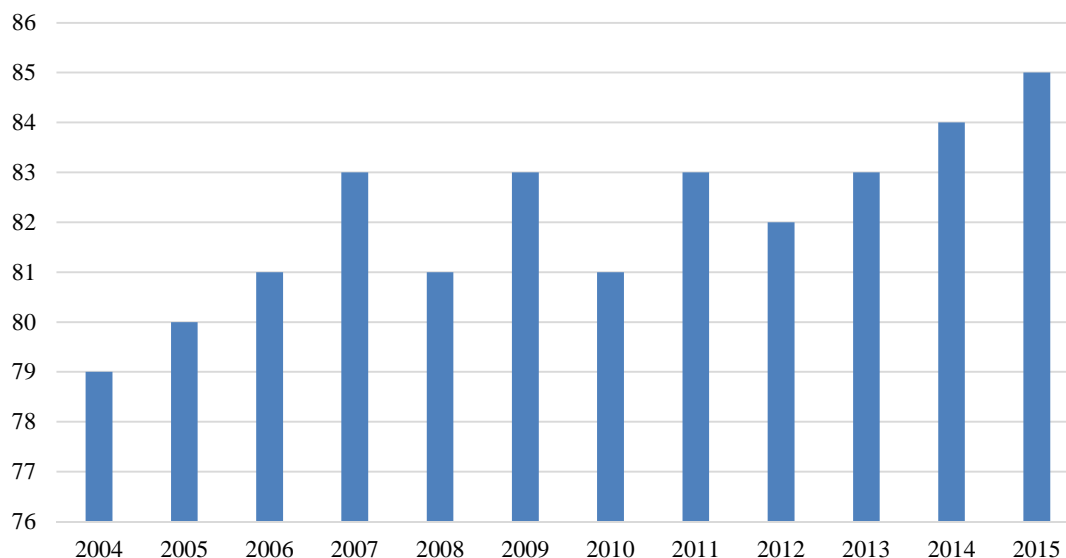
Druhé předsednictví České republiky je naplánováno na druhou polovinu roku 2022. Aktuální předsedající zemí Rady EU je od 1. července Slovensko, jehož předsednictví bude probíhat do 31. prosince 2016. Stěžejními principy slovenského předsednictví jsou hospodářsky silná Evropa a udržitelná migrační a azylová politika. Slovensko také čelí výzvě v roli krizového managementu po červnovém referendu ve Velké Británii (ČTK, 2016).

2.4 Dopady členství na českou ekonomiku

Připojením k Evropské unii se Česká republika stala součástí celní unie a vůči třetím zemím uplatňuje společnou obchodní politiku EU. Tato politika spadá do výlučné kompetence Společenství, a proto ke stejnému datu ČR ztratila svoji suverenitu při tvorbě obchodní politiky, podílí se na formování společné obchodní politiky EU a v souladu se zakládajícími smlouvami: přenesla část zákonodárné iniciativy vlády na Evropskou komisi a zákonodárné rozhodovací pravomoci z parlamentu na Radu EU a Evropský parlament; stala se smluvní stranou mezinárodních dohod uzavřených ES se třetími zeměmi a ukončila aplikaci dohod s ES a jakýchkoli dalších mezinárodních dohod se třetími státy, které nejsou kompatibilní se členstvím v EU; ukončila platnost všech relevantních národních právních předpisů (Plchová, 2004).

Hlavní ekonomickou motivací pro členství v EU bylo od počátku přiblížení se k životní úrovni západoevropských států. Nejpoužívanějším ekonomickým indikátorem naplňování tohoto cíle je HDP na obyvatele vyjádřené v kupní síle ve srovnání s průměrem EU (viz graf 1 níže). Česká republika vykazovala na konci vstupního roku 2004 79 % průměru evropských členských států. Do roku 2009 se ekonomika přiblížila o čtyři body na 83 %, avšak v následujících čtyřech letech docházelo k výkyvům a období stagnace během globální hospodářské krize a velké deprese. Od roku 2013 dochází k růstu vývoje (díky přílivu zahraničních investic a zvýšení zahraniční poptávky (Čáslavka, Chmelař a kol., 2014).

Graf 1: Graf vývoje HDP na obyvatele v PPS ČR (standard kupní síly (index průměru EU28 = 100))

Zdroj: Vlastní zpracování, data Eurostat

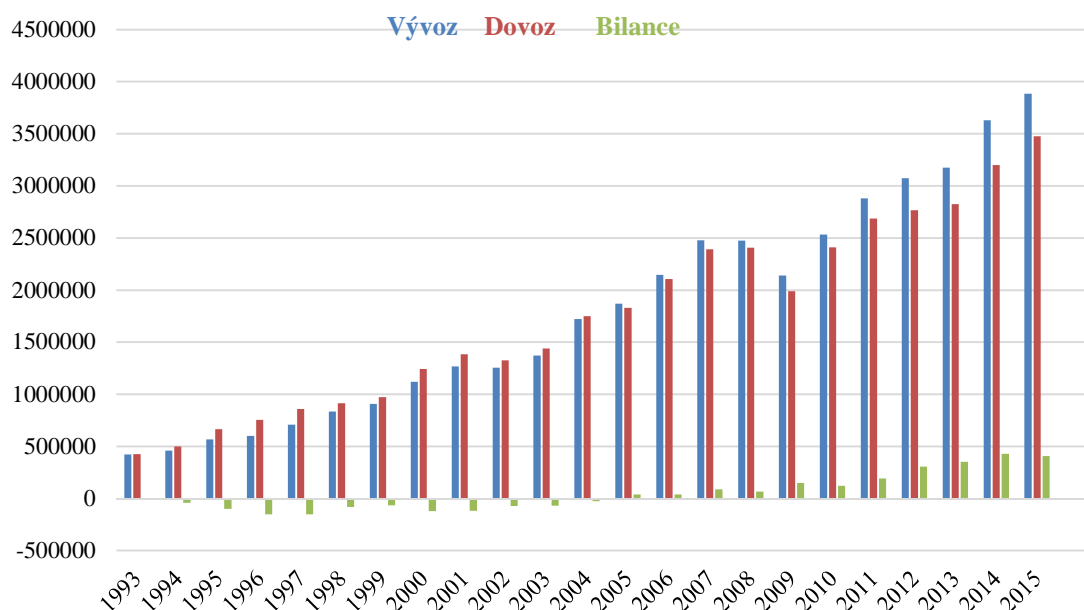
2.4.1 Obchod a investice

Klíčovým dopadem členství na hospodářství ČR mělo plné začlenění do jednotného trhu s významnými dopady na zahraniční obchod a investice. Již před vstupem byla Unie hlavním obchodním partnerem České republiky. V roce 2003 země EU-15 absorbovaly necelých 70 % českého vývozu a pocházelo z nich 59 % českého dovozu. Po vstupu v roce 2004 se zahraniční obchod zintenzivnil díky snadnějšímu obchodování se starými i novými členy EU. Zjednodušení celních pravidel, odstranění zbývajících celních bariér, zrušení mnoha hraničních kontrol a harmonizace pravidel DPH povzbudily přeshraniční aktivitu a vedly k prudkému nárůstu obchodu. Pro výkonnost české ekonomiky má velký význam provázanost dovozu a vývozu, kdy suroviny dovážené ze zahraničí jsou po zpracování či kompletaci vyváženy dál (Marek, 2013).

Vývoj zahraničního obchodu od roku 1993 (vzniku samostatné ČR) znázorňuje níže uvedený graf 2. Významný zlom nastal neprodleně po vstupu České republiky do Evropské unie, v roce 2005, kdy vývoz začal mírně převyšovat dovoz a obchodní

bilance se tak dostala do prvního přebytku. Od roku 2006 má bilance rostoucí charakter (Král, 2014). V červenci roku 2016 dosáhla bilance hodnoty 318, 6 mld. Kč s přebytkem 20, 6 mld. Kč, kterého příznivě ovlivnil pokles schodku bilance minerálních paliv a růst přebytku obchodu se stroji a dopravními prostředky (ČSÚ, 2016).

Graf 2: Vývoj zahraničního obchodu ČR 1993 – 2016 v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, data ČSÚ

Česká republika po vstupu také zaznamenávala pokračující růst přímých zahraničních investic (PZI). PZI mohou mít jak přímé, tak nepřímé dopady na ekonomiku, často stimulují produkci a export. Většina PZI směřovala do exportně orientovaných sektorů (např. do automobilového průmyslu, elektroniky či služeb), což posilovalo ekonomiku ČR, i když zároveň zvyšovalo její zranitelnost vůči vývoji ve vnějším prostředí. Výhodou těchto investic bylo, že měly podobu dlouhodobých, nikoliv portfoliových investic (což byl problém států takzvaného jižního křídla EU – Španělska, Řecka nebo Portugalska) především v podobě investic do nových výrobních kapacit. Další výhodou bylo, že tyto investice zvýšily díky transferu technologií a know-how jak přidanou hodnotu exportu, tak domácí přidanou hodnotu (Čáslavka, Chmelař a kol., 2014).

2.4.2 Pracovní trh ČR a migrace pracovní síly

Volný pohyb osob a svoboda pohybu pracovních sil je jedna ze základních svobod Evropské unie. Konkrétně to znamená možnost zaměstnání v jakémkoliv členském státě bez nutnosti pracovního povolení. Současně jde o zrušení jakékoliv diskriminace založené na státní příslušnosti mezi pracovníky členských států Unie. Od vstupu ČR do EU platí v oblasti volného pohybu pracovních sil princip komunitární přednosti, který zajišťuje českým pracovníkům přednost při obsazování volného pracovního místa v daném státě před občany z tzv. (třetích) nečlenských zemí (Vavrečková, 2006).

Volný pohyb pracovních sil, z nově přistupujících členských států do původních, byl palčivým tématem přístupových jednání. Během vstupních jednání trvaly členské země EU, z obav ohledně přílivu levné pracovní síly, na dlouhém přechodném období (až 7 let) před tím, než umožní novým členům plný přístup ke svým pracovním trhům. Pouze Irsko, Švédsko a Velká Británie odstranily omezení a své pracovní trhy otevřely pracovníkům z nových členských zemí již v květnu 2004, byť s jistými opatřeními. Rozsah pracovní migrace z východu na západ zůstal malý a potvrdil tak neopodstatněnost těchto obav (Marek, 2013).

Na základě těchto zkušeností a šetření provedené Evropskou Komisí bylo zjištěno, že pracovníci ze zemí východního rozšíření (včetně České republiky) přispěli ke snížení tamní nezaměstnanosti a napomáhali ke zlepšení hospodářských výsledků. (Vavrečková, 2006) Na základě tohoto vyhodnocení otevřelo od roku 2004 do počátku roku 2009 své pracovní trhy dalších dvacet zemí. Omezení vůči České republice ve většině zemí byla zrušena v roce 2006, nejpozději do roku 2009. Některé země jako Německo a Rakousko oznámily, že definitivně odstraní omezení až po vypršení přechodného období v květnu 2011, do té doby byl jejich trh přístupný pouze pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky (Marek, 2013).

Česká republika byla zastáncem zrušení přechodných období ve všech členských státech EU. Hlavními důvody pro ni byly ekonomické výhody volného

pohybu pracovníků (vznik nových pracovních míst, růst HDP) a obava z rozvoje černého trhu práce (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2010).

Počty migrujících občanů EU do České republiky nejsou nijak vysoké. Hlavním zdrojem pracovní imigrace v ČR je Slovensko, které se těšilo zvláštním pracovním privilegiím již před vstupem do EU. Pracovní imigrace nabízí jedno z možných řešení pro budoucí problém stárnoucího obyvatelstva, s kterým se český pracovní trh potýká (Marek, 2013). Potivní dopad vstupu ČR do EU lze sledovat v přístupu do systému EURES, jenž zprostředkovává zaměstnání mezi členskými zeměmi.

2.4.3 Eurozóna jako ekonomický dopad

Vstupem do Evropské unie se Česká republika zavázala k přijetí jednotné evropské měny (eura), kterým by došlo k završení procesu integrace ČR do evropských měnových struktur. Výhodou členství v eurozóně by byla možná participace ČR na formulaci a realizaci společné měnové a kurzové politiky.

Členství v eurozóně od České republiky vyžaduje splnění určitých požadavků, známých jako maastrichtská konvergenční kritéria. Mezi konvergenční kritéria patří cenová stabilita, kritérium úrokových sazeb a směnného kurzu, kritérium veřejného deficitu a kritérium veřejného dluhu (Ministerstvo financí ČR, 2016).

Kritérium cenové stability vyžaduje, aby průměrná míra inflace měřená v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením nepřekračovala o více než 1,5procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Z hodnot uvedených v tabulce 1 (viz níže) se Česká republika vyznačuje nízkoinflačním prostředím, cíl České národní banky je stanoven na úrovni 2 % pro meziroční růst spotřebitelské inflace (Dědek, 2015).

Tabulka 1: Vývoj plnění inflačního kritéria

Vývoj plnění inflačního kritéria							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Referenční hodnota	2,7	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	
Česká republika	-0,1	2,6	1,6	2,1	3	6,3	
Vývoj plnění inflačního kritéria							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Referenční hodnota	1,5	2,4	3,1	3,1	3,1	1,8	1
Česká republika	0,6	1,2	2,1	3,5	1,4	0,4	0,4

Zdroj: Vlastní zpracování, Dědek 2015.

Kritérium úrokových sazeb znamená, že průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu EU v průběhu jednoho roku před šetřením nepřekročí o více než dva procentní body průměrnou úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Česká republika vykazuje bezpečnou míru zadluženosti, nízkou míru inflace a stabilní kurz, příznivou obchodní bilanci. Česká republika dlouhodobě plní kritérium úrokových sazeb, které dokládá tabulka 2 (Dědek, 2015).

Tabulka 2: Vývoj kritéria úrokových sazeb

Vývoj kritéria úrokových sazeb						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Referenční hodnota	6,1	6,3	5,4	6,2	6,4	6,2
Česká republika	4,1	4,8	3,5	3,8	4,3	4,6

Vývoj kritéria úrokových sazeb							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Referenční hodnota	5,9	6	5,3	5,1	6,4	3,8	3,6
Česká republika	4,8	4,2	3,7	2,8	2,1	1,6	0,7

Zdroj: Vlastní zpracování, Dědek 2015.

Kritérium veřejného deficitu požaduje, aby poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekročil referenční hodnotu 3 %. S Českou republikou byla procedura při nadměrném schodku zahájena v roce 2004, krátce po vstupu ČR do EU. Ukončena byla v červnu 2008. V prosinci 2009 byla opětovně zahájena s doporučením snížit udržitelným a věrohodným způsobem poměr deficitu vládního sektoru k HDP pod 3 %. Z vývoje veřejného deficitu uvedeného v tabulce 3 je vidět znatelný pokles a v červnu 2014 mohla být procedura při nadměrném schodku s ČR ukončena.

Tabulka 3: Vývoj kritéria veřejného deficitu

Vývoj kritéria veřejného deficitu							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Referenční hodnota	-3	-3	-3	-3	-3	-3	
Česká republika	-12,6	-3	-3,5	-2,6	-0,7	-2,2	
Vývoj kritéria veřejného deficitu							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Referenční hodnota	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Česká republika	-5,8	-4,8	-3,2	-4	-1,3	-1,9	-1,9

Zdroj: Vlastní zpracování, Dědek, 2015.

Kritérium veřejného dluhu sleduje, aby poměr veřejného vládního dluhu k HDP nepřesáhl 60 %. Vzhledem k nízké výchozí zadluženosti Česká republika neměla s plněním dluhového kritéria problémy. Vývoj plnění kritéria veřejného dluhu zobrazuje tabulka 4 uvedená níže (Dědek, 2015).

Tabulka 4: Vývoj kritéria veřejného dluhu

Vývoj kritéria veřejného dluhu							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Referenční hodnota	60	60	60	60	60	60	
Česká republika	30,1	30,4	29,8	29,6	29	28,7	
Vývoj kritéria veřejného deficitu							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Referenční hodnota	60	60	60	60	60	60	60
Česká republika	34,3	38,4	41,4	44,7	45,2	42,7	40,9

Zdroj: Vlastní zpracování, Dědek 2015.

Snaha plnit konvergenční kritéria je pozitivním dopadem vstupu do EU, avšak zavedení eura v ČR je spojováno s některými náklady a riziky. Často zmiňovaná je ztráta pravomoci České národní banky provádět autonomní měnovou politiku a zdražování. Obyvatelé některých států eurozóny získali pocit, že zavedení eura způsobilo zvýšení inflace. Proti obavám zavedení eura z důvodu zdražování byl vypracován Národní plán zavedení eura v ČR, který zdůrazňuje princip cenové neutrality při přechodu na euro. Zahrnuje opatření, která by měla čelit riziku vnímané inflace. Například obchodníci budou mít povinnost uvádět na cenovkách současně ceny v korunách i eurech, počítá se s častějším sledováním cenového vývoje u vybraných položek každodenní spotřeby (Dědek, 2013).

3 Postoje a předsudky v sociální psychologii

Postoje jsou tvořeny dvěma komponenty. Podle převládání složky racionální nebo iracionální dělíme postoje na: přesvědčení a předsudky. Přesvědčení jsou postoje, ve kterých převládá složka racionální. Utváří se vědomě a vyjadřuje kladný nebo záporný názor na předmět postoje. Naopak předsudky jsou postoje, ve kterých převládá iracionální složka a vytváří negativní názory vůči ostatním bez přesvědčivých argumentů (Kelnarová, Matějková, 2010). Předsudky nemusí mít pouze negativní pohled, mohou být i pozitivní, ovšem v souvislosti s rasovými a etnickými předsudky jsou v praxi obvyklejším jevem negativní postoje. Předsudky se utváří na základě generalizace poznatků, které o dané osobě či objektu máme. V častějších případech vznikají na základě informací zprostředkovaných druhými lidmi, kdy dochází k utváření převážně negativního smýšlení o ostatních. Obecně platí pravidlo, že čím méně o dané věci víme, tím extrémnější názor k objektu zaujímáme.

3.1 Předsudky a stereotypy

Stereotypy a předsudky mají stejnou psychologickou podstatu, jsou to představy, názory a postoje, které určití jednotlivci či skupiny osob zaujímají k jiným skupinám či okolním událostem. Jejich společným specifickým je, že se pojí také s náboženskými, politickými a celkově sociálními tématy vůbec. Avšak rozdíl mezi těmito dvěma fenomény někteří odborníci spatřují v odlišnosti předsudků jako názorů, které vyjadřují vesměs nepříznivý nebo nepřátelský vztah vůči jiným skupinám, zatímco stereotypy mohou mít postoje neutrální, nebo dokonce obsahující příznivý, pozitivní vztah (Průcha, 2007). Jiní experti řadí stereotypy mezi procesy kognitivní a předsudky do kategorie postojů. Tím se spojuje stereotypizace, jejímž produktem jsou stereotypy, s kategorickým myšlením, které produkuje předsudky.

Lze konstatovat, že jistý rozdíl mezi stereotypy a předsudky spočívá v jejich obsahu. Stereotyp determinuje způsob jednání, kdežto předsudek je příčinou jednání, vyjadřuje jeho psychologický smysl. Na základě definice M. Nakonečného lze jistou diferencii uvést také na vnitřní skladbě postoje. Tvrdí, že každý postoj má tři komponenty – kognitivní, emotivní a konativní (snahovou). Předsudky, tvořící emocionální komponentu, jsou silně akcentované postoje, jež mohou být provázeny

falešnými informacemi. Naopak stereotyp bychom mohli zpozorovat u kognitivní funkce, která vyjadřuje, že každý člověk má tendenci k uspořádání poznatků o světě i o sobě samém, nacházet určitý řád a strukturovat svou zkušenost. Zde se může projevit klasifikace jevů z již utvořených stereotypů předešlé generace (Nakonečný, 2009).

3.2 Postoje a jejich utváření

Postoj představuje pohotovost reagovat určitým způsobem na určitý, motivačně významný podnět. Postoje regulují lidské chování a dávají orientační odpověď (intelektuální nebo emocionální) a disponuje tak jedince k jednání v určitém směru. Hlavním důvodem, proč si člověk postoje vytváří, je snaha snazší orientace v okolním světě. Aby bylo možno pochopit a předvídat jednání člověka, musíme znát obraz, který má o světě. Každý člověk má svůj systém postojů určitým způsobem uspořádán. Postoj se také vyznačuje rezistencí ke změně, rychleji se utváří, než přetváří. Při přetváření postojů může někdy dojít naopak k upevnění, což bývá označováno jako bumerangový efekt. Každý postoj má také míru intenzity od extrémně kladného přes neutrální k extrémně zápornému (Zacharová, Šimíčková-Čížková, 2011).

Postoje se formují v průběhu socializace jedince do běžného sociálního života v souvislosti s jeho zkušenostmi a potřebami. Prvotní postoje se utvářejí již v dětství, kdy dítě je nejsilněji ovlivňováno primární skupinou, kterou tvoří rodiče a rodina. Druhou významnou skupinou pro formování postojů u dítěte jsou kamarádi a spolužáci. Dítě si během této primární socializace vytvoří představu o okolním sociálním prostředí a učí se oceňovat, co je dobré a co je špatné. Dalším důležitým faktorem v utváření postojů je kultura, která je jedinci zprostředkovávána sociálním okolím a především masmédií (Musil, 2005).

V podstatě je učení se postojům formou sociálního učení, například identifikací nebo imitací. Krech, Crutchfield a Ballachey (1968, in: Nakonečný, 2009) uvádí tezi, že postoje se vyvíjejí v procesu uspokojování potřeb. Příznivé postoje se rozvíjejí k předmětům a lidem, kteří uspokojují potřeby jedince a příznivě se vyhodnocují i předměty sloužící jako prostředky k dosažení cíle. Nepříznivé postoje k předmětům a lidem si jedinec vytváří, když jsou překážkou v dosahování jeho cílů.

3.3 Problematika měření postojů

Měření lze chápat jako zjišťování vlastností daných objektů a jevů na základě vymezených pravidel. Stanovená specifika objektu mohou mít odlišný charakter a nemusí se shodovat ve vztahu mezi přiřazenými hodnotami a jednotlivými úrovněmi dané vlastnosti. Postoje jako takové nelze měřit přímo, ale pomocí empiricky zjistitelných projevů, jenž předpokládáme, že vycházejí z postojů. Mezi ně patří verbálně vyjádřené úsudky, hodnocení a samotné chování jedince v určitých situacích. Co se týče empirických výzkumů postojů, většinou se od počátku volil nejjednodušší postup, kdy se někoho zeptáme, co si myslí o určitém objektu, jaký k němu má vztah a pak jeho odpověď chápeme jako postoj a jednoduše s ní pracujeme. U tohoto způsobu se vyskytne otázka, zda se můžeme pomocí verbálních odpovědí dostat nějakým spolehlivým způsobem k oněm entitám, které jsou někde „*hluboko v nás*“ (Vávra, 2006).

Při měření postojů dochází k problému zkreslenosti odpovědí. Lidé neradi vyjadřují své skutečné postoje, pokud se domnívají, že s nimi někdo nebude souhlasit. Sociální žádoucnost tedy ovlivňuje odpovědi. Negativním jevům se snažíme čelit některými technikami. Zatímco kvalitativními metodami můžeme získat detailnější informace o postojích jednotlivých respondentů, kvantitativními metodami získáme méně přesnější informace, ale od většího množství respondentů (Hayes, 2003).

Jednu z nejspolehlivějších technik měření postojů představuje Likertova škála, která se skládá z pětibodové škály sahající od „zcela souhlasím“ přes „nevím“ až po „zcela nesouhlasím“. Likertova škála zjišťuje nejen obsah postoje, ale i jeho přibližnou sílu, stala se z ní velmi užitečná pomůcka pro výzkum postojů. Dalšími možnými metodami pro měření postojů je Sémantický diferenciál, který znázorňuje vztahy mezi hodnotami podle preferenci respondentů. Sociometrie, jenž se využívá pro zjišťování sociálních postojů vůči konkrétním jedincům. Tato metoda se uplatňuje ve skupinách pro její sociální analýzu. Bogardova škála sociální vzdálenosti měří rasismus a jiné etnické předsudky a poslední technikou je analýza rozhovoru (Hyes, 2003).

3.4 Specifika postojů české veřejnosti k EU

V rámci České republiky je elektorát pozorován skrze různé průzkumy veřejného mínění a výzkumy volebního chování. Pravidelné šetření veřejného mínění české společnosti o politických, ekonomických a dalších společenských tématech provádí Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) fungující jako výzkumné oddělení Sociologického ústavu AV České republiky. Další organizací, jež se zabývá průběžným sledováním změn názorů českých občanů na politické, ekonomické a sociální otázky je Středisko empirických výzkumů (STEM).

Díky datovým materiálům z minulých let o postojích českých občanů k Evropské unii, které dlouhodobě shromažďoval STEM, lze konstatovat, že spokojenost se členstvím v Evropské unii od období referenda postupně klesala a Češi se řadí v rámci zemí EU ke skeptičtějším národům.

Z průzkumů let 1999 až 2001 vyplynulo, že značná část občanů ČR si od vstupu do Evropské unie slibovala snazší cestu k ekonomické prosperitě. Nejčastěji byla zmiňovaná větší možnost sehnat atraktivní zaměstnání a umožnění studia mladých lidí v zahraničí. Většina lidí očekávala zlepšení i v oblastech jako jsou stav životního prostředí, upevnění práva a pořádku, zdokonalení státní správy a větší finanční pomoc regionům či zvýšení možnosti exportu. Zhruba polovina lidí si od vstupu do EU slibovala zlepšení životní úrovně (Hartl, 2016).

V prvních letech po vstupu České republiky do Evropské unie zaujímala většina české veřejnosti k EU mírně kritický, ale vstřícný postoj. Důvěra v instituci Evropské unie dosahovala hodnot okolo 60 %. Podpora zavedení eura nebyla v ČR vysoká, ale na začátku roku 2006 dosahovala 51 %. Kritiku si vysloužila politická reprezentace, kdy podle lidí se Česká republika chová hodně ostražitě a málo iniciativně. V době, kdy se Česká republika chystala na předsednictví Evropské unii, psala média o Evropské unii více a v pozitivnějším duchu, kladněji se vyjadřovali i politikové napříč spektrem. Sjednotili se v názoru, že je potřeba prokázat větší akceschopnost a neudělat si mezinárodní ostudu. Postoje k EU se v letech 2007 až 2009 mezi obyvateli značně zlepšily a spokojenost se členstvím v EU potvrdilo 63 % oproti předešlých 52 %.

Z této situace se nepřímým potvrzením, jak důležitou roli hraje masová komunikace a vliv médií (Hartl, 2016).

V roce 2010 zaznamenává většina sledovaných parametrů veřejného mínění výrazné zhoršení hodnocení vztahu k Evropské unii, ale také i k domácí situaci. Na počátku tohoto roku se tvořily debaty o širší integraci zejména v politické oblasti a pro členské státy by znamenala hlubší kontrolu a regulace ze strany evropských institucí. Tuto možnost Češi jednoznačně odmítli a pro vytvoření evropské ekonomické a monetární unie se společnou měnou euro se vyslovila pouze čtvrtina obyvatel a zároveň unijní průměr EU28 je 51 % (European Commission, 2013).

V loňském roce postihla Evropu migrační krize. Souvislosti s uprchlickou krizí podávané médií vytvořily u české veřejnosti obavy z bezpečnostních rizik a rozšíření terorismu na naše území a z ohrožení národní i evropské kultury. Z posledního šetření konaného na jaře 2016 organizací STEM vyplynulo, že během půl roku se proměnil obraz veřejného mínění v naší zemi. Zhruba pro tři čtvrtiny obyvatel představují uprchlíci největší potenciální riziko (Hartl, 2016). Spokojenost české veřejnosti s členstvím v Evropské unii v souvislosti s uprchlickou krizí uvádím v empirické části této bakalářské práce.

4 Empirická část

V následující kapitole jsou představeny základní charakteristiky výzkumu, jeho zpracování a posléze vyhodnocení pomocí dat získaných dotazníkovým šetřením. Dále je představený výzkumný soubor respondentů a charakteristiky, které dotazovaní splňovali. Celá kapitola bude zakončena interpretací jednotlivých výsledků a vytvořením konečného závěru.

4.1 Cíl výzkumu

Následující výzkum má za cíl zhodnotit postoje občanů Jihomoravského kraje na členství v Evropské unii a jejich vnímání problematiky uprchlické krize – zdali uprchlická krize ovlivňuje jejich postoje ke členství v Evropské unii. Pro získání aktuálních názorů občanů Jihomoravského kraje byl vytvořen dotazník, obsahující celkem 15 otázek, jenž je k nahlédnutí v příloze.

Z hlediska zamýšleného cíle byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- *Ovlivňuje migrační krize postoje respondentů ke členství České republiky v Evropské unii?*
- *Jaké jsou postoje respondentů k uprchlíkům a imigrantům?*

4.2 Metoda výzkumu

4.2.1 Popis metody a procesu sběru dat

Pro získání potřebných dat bylo využito kvantitativního průzkumu založeného na metodě dotazníkového šetření. Dotazník byl vyhotoven v elektronické podobě pomocí webového dotazníkového portálu Survio.com, který se zaměřuje na tvorbu dotazníkových průzkumů. Díky tomuto portálu byla pro dotazník vytvořena unikátní webová adresa, prostřednictvím které bylo dotazníky možné vyplňovat a poté vyhodnocovat. Následně dotazník byl zveřejněn na sociálních sítích Facebook a Twitter, kde k němu měli přístup jejich uživatelé.

Dotazník obsahoval patnáct tématických otázek (viz příloha). V dotazníku byly použity otázky otevřené (otázky č. 2, 3, 5, 9), kde si respondenti sami doplnili odpověď, uzavřené otázky s jednou možnou odpovědí (otázky č. 11, 12, 13, 14, 15) a otázky s využitím hodnotící škály, kde respondenti mohli vyjádřit míru souhlasu či nesouhlasu (otázky č. 1, 4, 6, 7, 8, 10) a vybrat z odpovědí tohoto pořadí: ano, spíše ano, nevím, spíše ne, ne. Metoda hodnotící škály představuje jednu z nejspolehlivějších technik měření postojů a její výhodou je, že umožňuje zjistit nejen obsah postoje, ale i jeho přibližnou sílu (Heyes, 2003).

První dvě otázky se týkaly spokojenosti se členstvím České republiky v Evropské unii. Cílem bylo na úvod zjistit, zda respondenti vnímají určitým způsobem členství České republiky v Evropské unii a zdali pocítují pozitiva či naopak negativa, jež pro ně mohou plynout ze členství ČR v EU. V druhé otevřené otázce zaměřené na spokojenost se členstvím ČR v EU mohli respondenti uvést konkrétní důvody jejich spokojenosti či nespokojenosti.

Následujících osm otázek bylo zaměřeno na problematiku evropské uprchlické krize, jejíž nejvýznamnější situace nastala v roce 2015 a od té doby patří mezi aktuální mezinárodní politické problémy v Evropské unii. Cílem těchto otázek bylo zjistit, jakým způsobem respondenti vnímají tuto problematiku a zda se cítí být uprchlickou krizí ohroženi. Dalším záměrem těchto otázek bylo poznat postoje respondentů k imigrantům a uprchlíkům obecně. Nejprve byli respondenti dotazováni na definici pojmů „*uprchlík*“ a „*migrant*“ s cílem zjistit, zdali správně vnímají rozdíl mezi těmito pojmy. Poté následovaly tématické otázky, ve kterých dotazovaní měli vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas s možnými dopady uprchlické krize na českou společnost.

Poslední část pěti otázek se zaměřovala na charakteristiku respondenta a jeho demografické okolnosti. Tyto otázky se týkaly pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, současného zaměstnání a velikosti sídla respondenta v rámci Jihomoravského kraje.

Sběr dat trval čtrnáct dní a dotazník byl vyplněn sto deseti respondenty. Průzkum probíhal zcela anonymně a respondenti neuváděli žádné osobní údaje. Během průzkumu jsem měla k získaným datům přístup pouze já, autorka práce.

4.2.2 Charakteristika výzkumného souboru

Vzorek respondentů byl vybrán metodou příležitostného výběru. Pro konečný výběr respondentů bylo důležité jedno kritérium, kterým bylo sídlo v Jihomoravském kraji.

Respondenti pro tento výzkum byli získáni pomocí šíření elektronického dotazníku, který byl sestaven na portálu Survio.com, jenž se zaměřuje na tvorbu a šíření elektronických dotazníků a dotazníkových průzkumů. Dotazník byl poskytnutý uživatelům sociálních sítí (Facebook, Twitter), kteří ho následně sdíleli a šířili mezi sebou.

Celý výzkumný soubor tvořilo celkem 110 respondentů. Dotazník zahrnuje vybrané otázky týkající se pohlaví (otázka č.11), věku (otázka č.12), nejvyššího dosaženého vzdělání (otázka č. 13), současného zaměstnání (otázka č. 14) a velikosti sídla v rámci Jihomoravského kraje (otázka č. 15). Tabulka 5 (viz níže) zobrazuje základní rozdělení zúčastněných respondentů, podle výše zmíněných charakteristik. Prvním faktorem uvedeným v tabulce je pohlaví respondentů. Vyplnění dotazníků se zúčastnilo 63 % žen a 37 % mužů.

Dále byli respondenti dotazováni na jejich věk pro jejich bližší specifikaci. Dotazník vyplňovaly osoby starší 18 let, přičemž nejpočetnější skupinu tvořili jedinci ve věku 18–25 let (70,9 %) a hned po ní byla skupina respondentů ve věku 26–35 let (21,8 %). Naopak méně početnou skupinou dotazovaných byla skupina ve věku 36–45 let (3,6 %) a nejméně dotazovaných bylo zastoupeno ve skupině starších respondentů 46-55 let (1,8 %), 55 let a více (1,8 %). Průměrný věk respondentů byl 22,94 let.

Další položkou dotazníku byla otázka na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Zde většinová část respondentů (konkrétně 63,6 %) uvedla, že mají vysokoškolské vzdělání. Ke středoškolskému vzdělání s maturitou se přihlásilo 32,7 % respondentů a mezi menšinovou částí byli respondenti s výučním listem (2,7 %) a základním vzděláním, které uvedl 1 respondent (0,9 %).

Dotazník sledoval i současné zaměstnání respondentů. Majoritní část respondentů tvoří vysokoškolští studenti (56,4 %), čemuž odpovídá i věkové rozložení respondentů a zaměstnanci (33,6 %).

Poslední položka v dotazníku, týkající se obecných informací o respondentech, se vztahovala na velikost sídla v rámci Jihomoravského kraje. Převážná většina respondentů (74,55 %), která se šetření zúčastnila, působí ve velkoměstech a městech na okresní a krajské úrovni. Naopak menšinou část (25,45 %) pak tvořili respondenti z maloměst a obcí do 5 000 obyvatel. Celkové shrnutí základních charakteristik výzkumného souboru je uvedeno v tabulce 5.

Tabulka 5: Základní charakteristiky výzkumného souboru

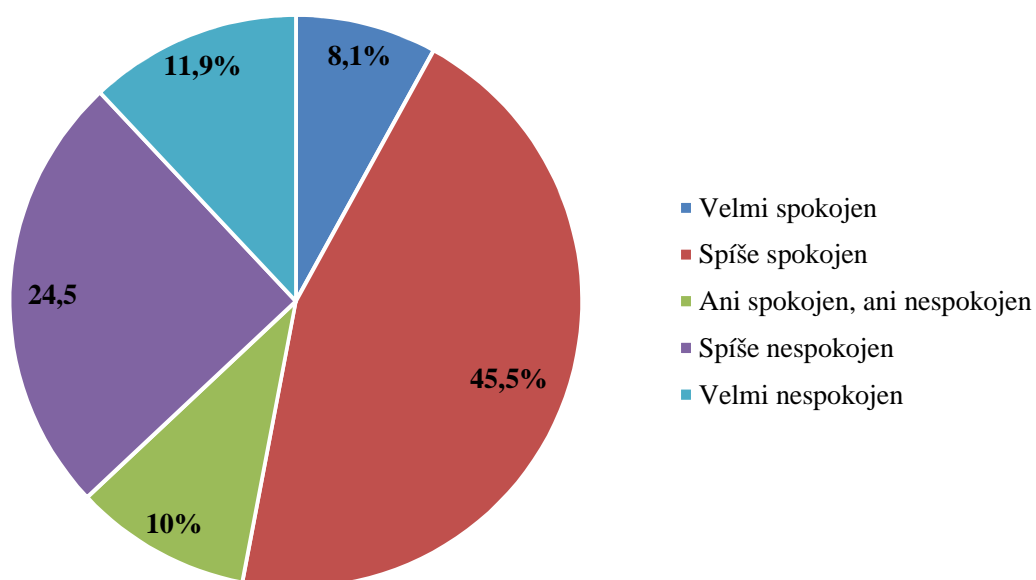
Charakteristika	Struktura	Počet respondentů	
Pohlaví	Muž	41	37,27 %
	Žena	69	62,72 %
Věk	Méně než 18	0	0 %
	18-25	78	70,9 %
	26-35	24	21,81 %
	36-45	4	3,64 %
	46-55	2	1,82 %
	55- více	2	1,82 %
Nejvyšší dosažené vzdělání	Základní	1	0,9 %
	Výuční list	3	2,73 %
	Středoškolské s maturitou	36	32,73 %
	Vysokoškolské	70	63,64 %
Současné zaměstnání	Student SŠ	1	0,9 %
	Student VŠ	62	56,36 %
	Zaměstnanec	37	33,64 %
	Nezaměstnaný	1	0,9 %
	Podnikatel / Živnostník	9	8,18 %
Velikost sídla v rámci JM kraje	Obec méně než 5 tis. obyv.	13	11,82 %
	Maloměsto 5 tis. - 10 tis.	15	13,64 %
	Město 10 tis. - 100 tis.	17	15,45 %
	Velkoměsto 100tis.-1 mil.	65	59,1 %
	Nesídlí v JM kraji	0	0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3 Analýza dat

V této kapitole jsou představeny výsledky z dotazníkového šetření. Celý dotazník obsahoval 15 otázek, které byly samostatně vyhodnocovány pomocí přehledných tabulek a grafů s doplňujícím textem. Pro lepší přehled grafů jsou výsledky uváděny v relativních četnostech (procentuálně).

Graf 3: Procentuální vyjádření počtu respondentů a jejich spokojenost se členstvím ČR v EU

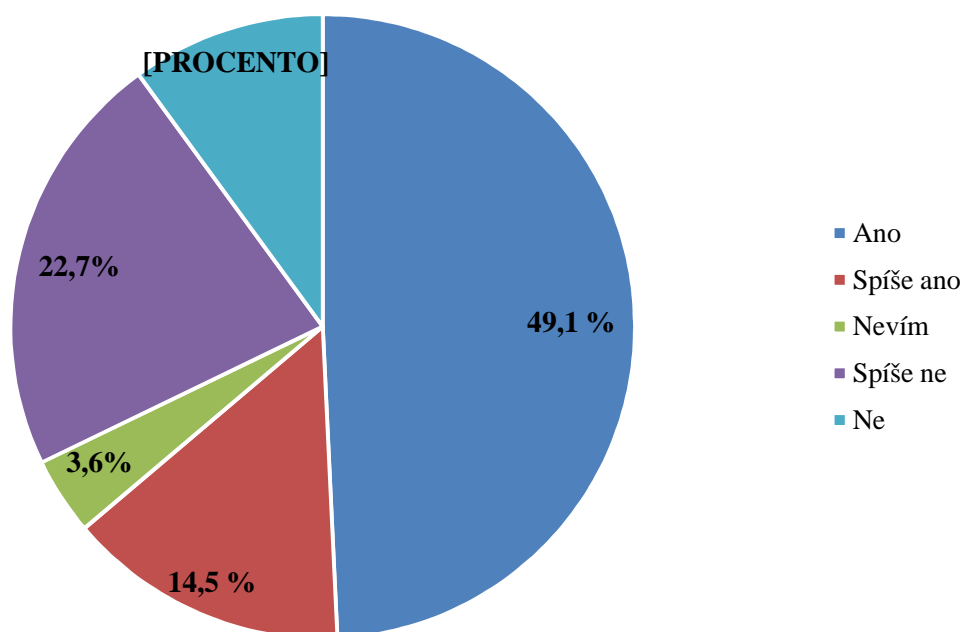
Výše uvedený graf znázorňuje strukturu odpovědí na otázku č. 1 „*Jste spokojen(a) se členstvím ČR v EU?*“ Tato otázka obsahovala stupňovou hodnotící škálu a respondenti měli vybrat hodnotu, která jim nejvíce vyhovuje. U otázky o spokojenosti lze respondenty rozdělit do tří skupin. První a současně nejpočetnější skupina respondentů jsou se členstvím v EU spokojeni (velmi spokojeni 8,1 % a spíše spokojeni 45,5 %), druhou skupinou jsou občané, kteří nemají vyhraněný názor o spokojenosti se členstvím v EU (ani spokojen, ani nespokojen 10 %) a třetí skupinu tvoří respondenti, kteří nejsou spokojeni se členstvím v EU, dohromady 36,4 % úrovní.

Na otázku č. 1 navazovala další otázka „**Proč jste rádi nebo naopak nerádi, že je ČR členem EU?**“, která byla otevřená, aby respondenti mohli odůvodnit svoji spokojenost či nespokojenost se členstvím ČR v EU. Jelikož získané odpovědi obsahovaly často totožný význam, ale vyskytovaly se v různých obměnách byly shrnuty do následujícího výčtu. Jako nejčastější pozitiva členství ČR v EU respondenti uvádí: „*volný pohyb osob, kapitálu a informací; větší možnost cestování a studia v zahraničí; lepší šance pro ČR proniknout na evropský trh a přilákat více investorů; zavedení zákona o ochraně zvířat*“. Naopak nejčastějšími uváděnými negativy jsou: „*bruselské byrokratické zřízení a omezování suverenity jednotlivých států EU; dotační politika a zneužívání dotací; neakceschopnost evropských institucí při migrační vlně a nařízená relopace uprchlíků*“. V souvislosti s tématikou uprchlické krize a jejího vlivu na utváření postojů respondentů k Evropské unii jeden respondent mezi negativa uvedl: „*Uprchlická krize je jenom onou pomyslnou třešničkou na dortu zrcadlící unijní změkčilost, neschopnost a nerozhodnost*“. Z tohoto argumentu lze konstatovat, že respondent zaujímal negativní postoj k EU již před uprchlickou krizí, a tudíž problematika krize neovlivnila jeho postoj, ale spíše utvrdila. Z uvedených odpovědí lze vypožorovat, že někteří respondenti vnímají dotační politiku jako pozitivní věc a jiní ji chápou jako ničitele tržní ekonomiky.

Otázka č. 3 „**Stručně definujte pojmy uprchlík a migrant**“ byla vytvořena s cílem zjistit, zda respondenti chápou rozdíl mezi pojmy „*uprchlík*“ a „*migrant*“. Respondenti měli uvést stručné definice obou pojmů pro upřesnění jejich významů. Rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem spočívá ve faktorech, které dotyčného donutily opustit svoji domovskou zemi. Evropská komise (2016) uvádí, že uprchlíci jsou osoby prchající z jejich domovských zemí, kam se nemohou vrátit z důvodu oprávněného strachu z pronásledování a EU má právní i morální povinnost tyto osoby chránit. Naopak migranti jsou chápáni jako osoby, které dobrovolně opustily svou domovskou zemi ve snaze zlepšit svůj život a svoji ekonomickou situaci. Odpovědi respondentů v otevřené možnosti jsou vcelku jednotné. Zhruba 88 % dotazovaných uvádí rozdíl v účelu osob opustit domovskou zemi. Zbylých 12 % respondentů žádný rozdíl mezi těmito pojmy nevidí.

Výsledné odpovědi na otázku č. 4 „Cítíte se nějakým způsobem ohroženi uprchlickou krizí?“ demonstruje graf 4.

Graf 4: Procentuální vyjádření odpovědí respondentů, zda se cítí být ohroženi uprchlickou krizí.

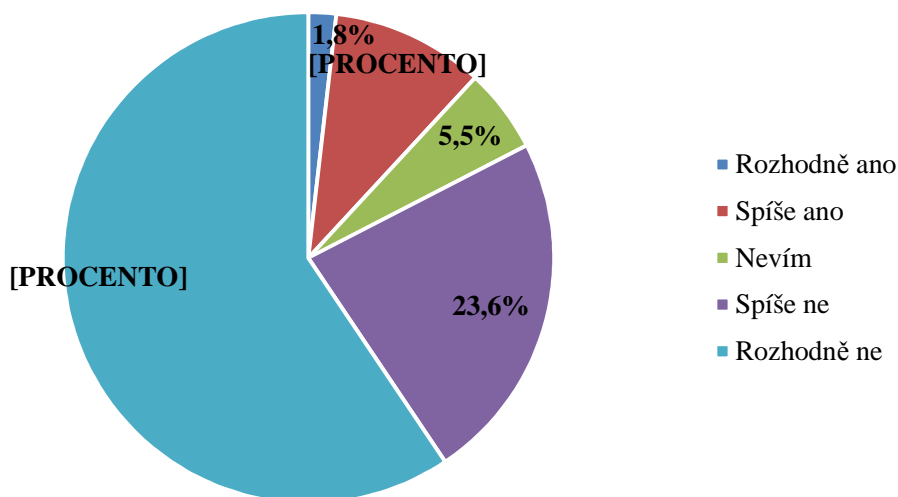
Nejvíce respondentů (63,6 %) odpovědělo, že se cítí být ohroženi uprchlickou krizí. Mnozí z těchto respondentů svůj postoj odůvodňovali ohroženou evropskou bezpečností. Na konkrétní důvody respondentů ohledně pocíťování rizika uprchlické krize se zaměřuje otázka č. 5. U otázky, zda se respondenti cítí být nějakým způsobem ohroženi uprchlickou krizí, měli nejmenší zastoupení (3,6 %) ti respondenti, kteří nezaujímají žádný postoj a nemají na dané téma žádný názor. Zbytek respondentů (32,7 %) se přiklání k tomu, že nepocíťují žádné ohrožení z uprchlické krize.

Navazující otázka č. 5 „Uved'te konkrétní důvod, proč se cítíte ohroženi uprchlickou krizí“ se týkala pouze respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli, že se cítí být ohroženi uprchlickou krizí (63,6 %). V této otevřené otázce měli dotazovaní možnost uvést konkrétní důvody, proč se cítí být ohroženi uprchlickou krizí. Nejčastěji zmiňovaná odpověď se týkala bezpečnostního ohrožení států EU spojené s vyšším

rizikem terorismu. Dále respondenti uváděli jako hrozbu nepřizpůsobivost a nesnadnou integraci uprchlíků do evropské společnosti v souvislosti s odlišným náboženským přesvědčením. *„Cítím ohrožení fundamentální podobou Islámu a možností snadného zmanipulování muslimů k tomuto segmentu náboženství. Velmi znepokojující se mi jeví také neschopnost a zřejmě i nemožnost integrace uprchlíků do společnosti, jejich odlišná mentalita a tím i ohrožení naší tradiční společnosti, náboženství, chápání svobod, podoby života a životního stylu“*. Při pohledu na výsledky otázky č. 5 lze konstatovat, že většinová část respondentů si pod pojmem „*uprchlík*“ představí osobu muslimské víry, jež se odmítá přizpůsobit pravidlům hostitelské země. Ovšem ne všechny reakce se týkaly ohrožení ze strany uprchlíků, jedna respondentka ve své odpovědi uvedla: *„Cítím se ohrožená tím, že masy lidí podléhají hysterii a nenávisti vůči uprchlíkům, kterým je třeba pomoci. Cítím se ohrožena prostředím, které se kloní k extremismu, rasismu a xenofobii“*.

V otázce č. 6 „*Souhlasíte s relokací uprchlíků do členských států EU?*“ jsou odpovědi dotazovaných poněkud zřetelně rozpoložené.

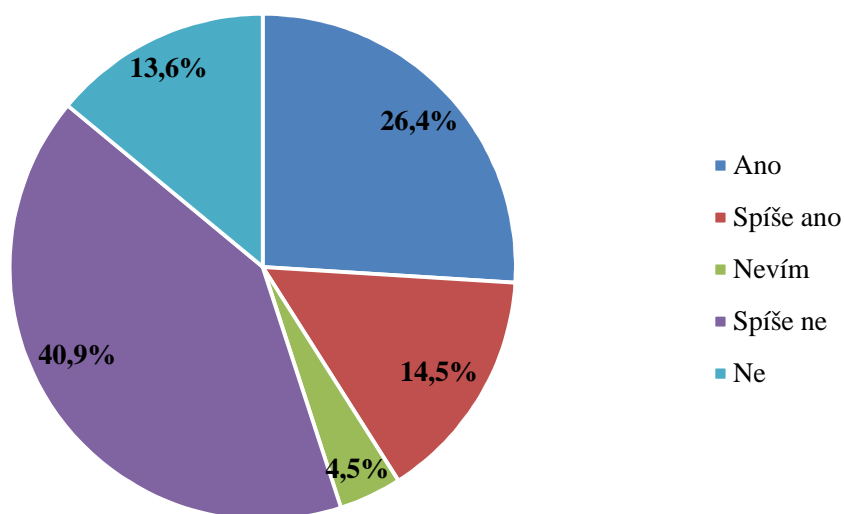
Graf 5: *Procentuální vyjádření souhlasu a nesouhlasu dotazovaných s relokací uprchlíků do členských států EU*

Převážná část respondentů (82,6 %) odmítá přijímání uprchlíků na základě relokačního systému zavedeného Evropskou komisí, z toho drtivá většina (59 %) se přiklonila k odpovědi „*rozhodně ne*“, která reflektuje silný negativní postoj k přijímání uprchlíků. Neutrální postoj zaujímá 5,5 % dotazovaných obyvatel. Pouze třináct respondentů (11,8 %) souhlasí s relokací uprchlíků do členských států EU a s možností je nechat se v těchto státech usadit.

Graf 6 uvedený níže zobrazuje odpovědi na otázku č. 7 „*Myslíte si, že příchod uprchlíků a imigrantů do ČR může způsobit vyšší konkurenci na trhu práce?*“

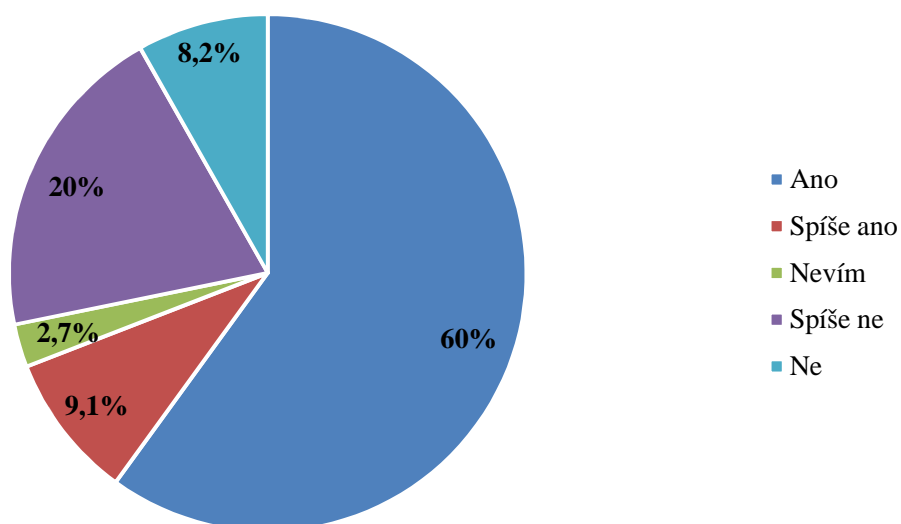
Graf 6: Procentuální vyjádření odpovědí dotazovaných na otázku č. 7

Necelých 55 % respondentů nevnímá příchozí imigranty a uprchlíky jako možnou konkurenci na trhu práce. To znamená z 40,9 % „spíše ne“ a z 13,6 % „ne“. Bez názoru na dané téma je 4,5 % dotazovaných obyvatel. Názory respondentů „spíše ano“ reprezentují 14,5 % odpovědí a „ano“ si myslí 26,4 % tázaných občanů.

Struktura odpovědí u otázky č. 8 „*Myslíte si, že příchod uprchlíků a imigrantů do ČR může ohrozit českou kulturu?*“ je zobrazena v grafu 7.

Graf 7: Procentuální vyjádření odpovědí respondentů, zda mohou uprchlíci a imigranti ohrozit českou kulturu

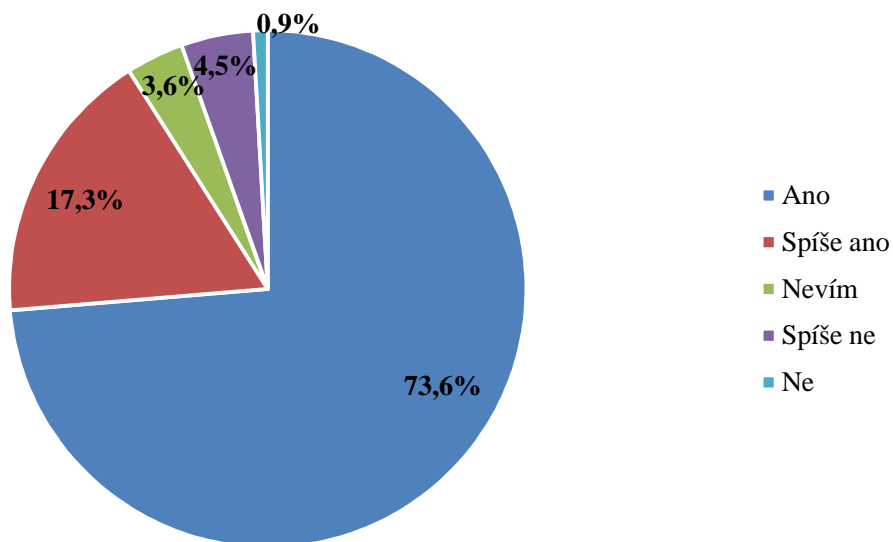
Celkem 69,1 % dotazovaných si myslí, že příchod imigrantů a uprchlíků může ohrozit českou kulturu a tradice. Četnosti těchto odpovědí poměrně korelují s odpovědmi uvedených v otevřené otázce č. 5, kde respondenti uváděli možné zaniknutí evropských tradic a kultury jako obavu z uprchlické krize. Neutrální postoj v této otázce vyjádřili tři respondenti (2,7 %), kteří nemají na tuto problematiku žádný názor nebo je dané téma nezajímá. Zbylých 28,2 % nepocítuje žádné možné ohrožení české kultury příchodem imigrantů a uprchlíků do ČR, z toho 20 % „spíše ne“ a 8,2 % „ne“.

Otevřená otázka č. 9 „*Jakým způsobem by mohl příchod uprchlíků a imigrantů ohrozit českou kulturu?*“ navazovala na předchozí otázku, v níž respondenti, kteří uvedli ve svých odpovědích možné ohrožení české kultury příchodem uprchlíků a imigrantů, měli možnost rozepsat jakým konkrétním způsobem by mohl tento příchod ohrozit českou kulturu. U otázky č. 9 se vyskytlo velmi mnoho podobných odpovědí negativního charakteru. Největší riziko ohrožení české kultury respondenti vidí v šíření

islámského náboženství a jeho pravidel uprchlíky z Afriky a Blízkého východu. „Každá země je jiná. Jsou vidět velké rozdíly při cestování po Evropě, co potom taková Afrika a Afghánistán. Problém je, že tito lidé se neradi přizpůsobují kultuře země, do které přišli, a vnucují tu svoji, zejména Islám“. Dalšími zmiňovanými způsoby ohrožení české kultury jsou podle dotazovaných možná nepřizpůsobivost českým tradicím a vysoká porodnost obyvatel rozvojových zemí, která by mohla ohrozit českou společnost. „Pokud by se jednalo o uprchlíky z Afriky a Asie, tak tito lidé se vyznačují velkým počtem potomků, což je do budoucna velké ohrožení pro náš stávající způsob života a jejich vliv i na politiku“. „Při vyšší míře porodnosti u rodin z rozvojového světa by bylo otázkou desítek let, kdy by se z Čechů stala menšina“. Při pohledu na výsledné odpovědi respondentů lze konstatovat, že nadpoloviční většina odpovědí (68 %) měla silně negativní charakter, oproti tomu zbylých 32 % mělo neutrální postoj nebo mírnější negativní charakter. „Mám strach zejména ze špatného začlenění uprchlíků do české komunity. Jsem pro, aby u nás někteří uprchlíci zůstali (ti, kteří prchají ze země ohrožené válkou), ale musí se snažit začlenit, naučit se jazyk a respektovat naši kulturu a nevnucovat ostatním tu svoji“.

Poslední otázkou týkající se vlivu uprchlické krize na postoje respondentů ke členství v EU byla otázka č. 10 „*Myslíte si, že každý členský stát by měl mít právo na vlastní bezpečnostní politiku a opatření včetně přijímání či nepřijímání povinných tzv. uprchlických kvót?*“ (viz graf 8 níže).

Graf 8: Procentuální vyjádření odpovědí respondentů na otázku č. 10

Výsledné odpovědi u otázky č. 10 jsou ze všech otázek nejjasněji rozpoložené. Drtivá většina (90,9 %) dotazovaných občanů si myslí, že by měl mít každý členský stát Evropské unie právo na vlastní bezpečnostní politiku a opatření související s národní bezpečností, jako je na příklad vlastní rozhodování o přijímání uprchlíků do své země. Z této většiny se 73,6 % přiklonilo k odpovědi „*ano*“ a „*spíše ano*“ zvolilo 17,3 %. Bez názoru na dané téma je 3,6 % respondentů a zbylých 5,4 % jsou opačného názoru a přiklání se k bezpečnostní politice vedené evropskými institucemi (Evropskou radou). 4,5 % dotazovaných uvedlo „*spíše ne*“ a jeden respondent (0,9 %) uvedl „*ne*“.

4.4 Souhrn výsledků a zodpovězení výzkumných otázek

Tento výzkum byl proveden s cílem zhodnotit postoje občanů Jihomoravského kraje (respektive vybraných respondentů) na členství v Evropské unii a jejich vnímání problematiky uprchlické krize – zdali uprchlická krize ovlivňuje jejich postoje ke členství v Evropské unii. Ve výzkumu byla použita metoda dotazníkového šetření v elektronické podobě. Převážná většina dotazovaných (70,9 %) se nachází ve věkové skupině 18 až 25 let. Kategorie podle vzdělání jsou rovněž nerovnoměrně zastoupeny a převládají respondenti s vysokoškolským vzděláním. Při pohledu na současn socioekonomický status tvoří nejpočetnější skupinu vysokoškolští studenti (56,4 %), u kterých předpokládáme v souvislosti s uvedeným dosaženým vzděláním a věkem, že většina z těchto studentů již dosáhla bakalářského stupně studia. U kategorie velikosti sídla v Jihomorávském kraji je nejzastoupenější skupina obyvatel (59,1 %) žijící ve velkoměstě od 100 000 obyvatel do 1 000 000 obyvatel. Výsledky výzkumu se tedy týkají převážně vysokoškolských studentů žijících v Brně, ve věkové skupině 18 až 25 let.

Z hlediska zamýšleného cílu výzkumu byly vytvořeny výzkumné otázky, jejichž zodpovězení jsou uvedena v následujících odstavcích.

Výzkumná otázka 1: Ovlivňuje migrační krize postoje respondentů ke členství České republiky v Evropské unii?

Na základě získaných dat lze říci, že u vzorku respondentů převažují pozitivní postoje ke členství ČR v EU ovšem v ne velké míře. Ze získaných informací v otevřených otázkách č. 2, 5, 9, v kterých respondenti mohli rozepsat svoje stanoviska k probíhající migrační krizi a ke způsobům jejího řešení Evropsku unií, lze konstatovat, že většinová část respondentů nesouhlasí s politikou Evropské unie ve vztahu k migrační krizi. Ovšem neprojevalo se, že by problematika uprchlické krize byla zásadní faktor ovlivňující postoje respondentů ke členství České republiky v Evropské unii.

Výzkumná otázka 2: Jaké jsou postoje respondentů k uprchlíkům a imigrantům?

Ve výsledných odpovědích u otázek č. 4, 5, 6, 7, 8, 9, hodnotících postoje dotazovaných k uprchlíkům a imigrantům, docházelo k výkyvům mezi pozitivními a negativními postoji v závislosti na tom, na co se otázka respondentů ptá. Obecně můžeme tvrdit, že postoje respondentů k uprchlíkům a cizincům jsou spíše nedůvěřivé, což dokazují výsledky u otázky č. 6, u které 82,7 % dotazovaných odmítá přerozdělování uprchlíků do členských států EU a u otázky č. 8, u které si 69,1 % respondentů si myslí, že příchod uprchlíků a imigrantů ohrozí českou kulturu. Naopak u otázky č. 7, 54, 5 % dotazovaných nevidí v migrantech a uprchlících ohrožení na trhu práce.

Závěr

V bakalářské práci s názvem „Vliv uprchlické krize na postoje respondentů z Jihomoravského kraje ke členství v EU“ bylo cílem zjistit postoje vzorku respondentů ke členství České republiky v Evropské unii a současně zjistit vnímání problematiky uprchlické krize a jejího možného vlivu na utváření postojů ke členství v EU. V roce 2015 se výrazně posílily migrační vlny, které míří zejména z afrických zemí a zemí Blízkého východu do zemí EU. Mezi migranty jsou především uprchlíci ze Sýrie, Libye nebo Eritrei a zároveň i ekonomičtí migranti. Celá situace vyústila v uprchlickou krizi a stala se mezinárodní politickou krizí v Evropské unii. Vážnost situace nutila členské země EU najít společné možné řešení, ovšem tento cíl se nakonec projevil obtížnějším, než se zprvu mohlo zdát. Země se rozcházejí v migrační a azylové politice, zejména v tom, zda má být taková politika společná pro celou EU nebo zda má každý stát řešit situaci po svém.

Další otázka spojená s uprchlickou krizí vznikla kolem bezpečnostních rizik. Teroristické útoky v Paříži v listopadu 2015 a následně v Bruselu v březnu 2016 poukázaly na přítomnost teroristů mezi migranty a tím obrátily pozornost na výskyt bezpečnostních hrozeb. Celá problematika patří mezi aktuální a diskutovaná témata spojená s Evropskou unií, a proto byla vybrána jako předmět této práce.

Teoretická část bakalářské práce vychází z odborné literatury. Pro lepší orientaci v problematice byl představen historický vývoj evropské integrace, začlenění České republiky do struktur Evropské unie a jeho následné dopady. Dále čtenáři přináší vysvětlení několik vybraných sociologických a psychologických pojmů úzce souvisejících s tématem jako jsou postoje, předsudky, stereotypy a měření postojů. Nechybí ani zmínka o specifikách postojů české veřejnosti k EU.

Empirická část této práce se zaměřuje na analýzu a interpretaci výsledků ze získaných dat provedeného výzkumu. Výzkum byl proveden na základě kvantitativní metody pomocí dotazníkového šetření v elektronické formě. Celkem se průzkumu zúčastnilo 110 dotazovaných, z nichž bylo 69 žen a 41 mužů v převažující věkové kategorii 18 až 25 let. Výsledná data poskytly informace o postojích respondentů

k problematice uprchlické krize a o spokojenosti tázaných se členstvím v Evropské unii. Na základě analýzy získaných dat lze dospět k závěru, že postoje respondentů ke členství v Evropské unii jsou více méně pozitivní. Obecně se dotazovaní staví skepticky a negativně k možnému začleňování uprchlíků a migrantů do české společnosti.

Seznam odborných pramenů

Adámková, A. *Legislativní změny, týkající se činnosti ÚOHS*. Informační list [online]. 2004, (2) [cit. 2016-10-10]. Dostupné z:

https://www.uohs.cz/download/Informacni_listy/2004/Infolist2004-02UOHS_a_EU.pdf

Baldwin, R. E., Wyplosz, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada, 2008.

Čadová, N. *Názory veřejnosti na členství České republiky v Evropské unii – duben 2016*. Centrum pro výzkum veřejného mínění [online]. 2016, [cit. 2016-11-22].

Dostupné

z:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7554/f3/pm160502.pdf

Čáslavka, J., Chmelař, A., Korbel, V. a Kudrna, Z. *10 let členství České republiky v Evropské unii: Makroekonomický vývoj a ekonomická integrace*. Praha: Glopolis, 2014.

Červenka, J., Kunštát, D. *České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006.

Český statistický úřad. *Červnová bilance zahraničního obchodu skončila přebytkem přes 20 miliard*. Businessinfo [online]. 2016, [cit. 2016-10-28]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cervnova-bilance-zahranicniho-obchodu-skoncila-prebytkem-pres-20-miliard-81230.html>

ČTK. *Česko bude předsedat Evropské unii ve druhé polovině roku 2022. Brity vystřídají Estonci.* Aktuálně [online]. 2016, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesko-bude-predsedat-evropske-unii-ve-druhe-polovine-roku-20/r~de8542b853c411e68d00002590604f2e/?redirected=1476989282>

Dědek, O. *Kritérium cenové stability.* Ministerstvo financí ČR [online]. 2015, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-cenove-stability>

Dědek, O. *Kritérium úrokových sazeb.* Ministerstvo financí ČR [online]. 2015, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-urokovych-sazeb>

Dědek, O. *Kritérium veřejného deficitu.* Ministerstvo financí ČR [online]. 2015, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>

Dědek, O. *Kritérium veřejného dluhu.* Ministerstvo financí ČR [online]. 2015, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-dluhu>

Dědek, O. *Náklady a rizika.* Ministerstvo financí ČR [online]. 2013, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

Dočkal, V., Kaniok, P. *Evropská unie tak akorát: praktický průvodce evropskou integrací.* Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005.

Dušek, J. *Historie a organizace Evropské unie.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011.

European Commission. *Public opinion in the European Union*. Standard Eurobarometer 79 [online]. 2013, [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb79/eb79_publ_en.pdf

European Commission. *Public opinion in the European Union*. Standard Eurobarometer 85 [online]. 2016, [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/

European Election Studies. *The European Election Studies (EES)*. European Election Studies [online]. 2016, [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <http://europeanelectionstudies.net>

European Social Survey. *About the European Social Survey, European Research Infrastructure – ESS ERIC*. European Social Survey [online]. 2016, [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <http://www.europeansocialsurvey.org/about/>

European Values Study. *About EVS*. European Values Study [online]. 2015, [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <http://www.europeanvaluesstudy.eu/page/about-evs.html>

Evropská komise. *Historie vstupu ČR do EU: Co všechno předcházelo vstupu ČR do EU?* Evropská komise [online]. 2012, [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm#vzajemnych

Evropská komise. *EU a uprchlická krize*. Evropská komise [online]. 2016 [2016–10–10]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/cs/>

Evropská unie. *Desetiletí příležitostí a výzev*. Europa [online]. 2016, [cit. 2016-10-10] Dostupné z: http://europa.eu/european-union/about-eu/history/2010-today_cs#top-page

Evropská unie. *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, Smlouva o EHS – původní znění*. EUR-Lex [online] 2010, [cit. 2016-10-10] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=URISERV:xy0023>

Fiala, P. a kol. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 2003.

Goňcová, M. *Evropská integrace: od projektů k realizaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Had, M. - Stach, S. a Urban, L. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Český institut pro integraci EU [online]. Praha, 2005 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1328cii_publicace.pdf

Hayes, N. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003.

Hartl, J. *Evropská unie: krok vpřed, dva kroky vzad*. STEM, Ústav empirických výzkumů [online]. 2016 [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/evropska-unie-krok-vpred-dva-kroky-vzad/>

Jelínková, M. *České předsednictví jako serial výsledků*. Eu2009 [online]. 2011, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/ceske-predsednictvi-jako-serial-vysledku-26180/index.html>

Kelnarová, J., Matějková, E. *Psychologie 1.díl: Pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010.

Keřkovský, M., Keřkovská, A. *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, 1999.

Kubátová, E. *Brexit je tu. A co bude dál?* Euractiv [online]. 2016, [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/aktualne-v-eu/brexit-je-tu-a-co-bude-dal-013377/>

Král, K. *Zahraniční obchod České republiky od jejího vstupu do Evropské unie do roku 2013*. Český statistický úřad [online]. 2014, [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20542677/241005-14.pdf/1d61ff58-b2df-43f1-adaf-fe5657c7bf72?version=1.0>

Marek, D. *Česká republika v Evropské unii: ekonomické dopady vstupu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Přechodné období pro volný pohyb pracovníků*. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2010, [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1282>

Musil, J. *Sociální psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005.

Největší teroristické útoky v Evropě po roce 2000. Aktuálně [online] 2016, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/teroristicke-utoky-v-evrope-po-roce-2000/r~00a5aa6af2fc11e591da0025900fea04/?redirected=1479148712>

Nakonečný, M. *Sociální psychologie*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2009.

Peltrám, A. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha: Grada, 2009.

Petřík, M. *Evropa ve slepé uličce: Lisabonská smlouva a politická unifikace*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008.

Plechanovová, B. *Historie EU*. Euroskop [online] 2016, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8886/sekce/60-leta/>

Plchová, B. *Dopady změn v zahraničně obchodní politice na českou ekonomiku po našem vstupu do EU*. Acta Oeconomia Pragensia [online]. 2004, (3) [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/aop/264>

Průcha, J. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Praha: Portál, 2007.

Rada Evropské unie. *Předsednictví Rady EU*. Evropská rada, Rada Evropské unie [online]. 2016, [cit. 10-30-2016] Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/presidency-council-eu/>

Smolík, J. *Úvod do studia mezinárodních vztahů: vybraná témata*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013.

Tomšík, K. *Evropská integrace a environmentální ekonomika*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2013.

Uprchlíká krize a Česká republika. Institut pro politiku a společnost [online]. 2015, [cit. 11-29-2016]. Dostupné z: <http://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2015/10/Uprchlíká-krize-a-ČR.pdf>

Urban, L. *Rozšiřování Evropské unie a Česká republika*. Finance a úvěr. 1999, 49(1).

Vávra, M. *Nesnáze s měřením postojů*. SDA Info. 2006. 8(1).

Vavrečková, J. *Sledování migračního pohybu českých občanů do států EU-15 s důrazem na země s otevřeným trhem práce pro české občany*. Praha: VÚPSV, 2006.

Zahradník, P. *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha: C.H. Beck, 2003.

Zacharová, E., Šimíčková-Čížková, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2011.

Zenkner, P. *Vstup ČR do EU*. Euroskop [online]. 2016, [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>

Zenkner, P. *Předsednictví ČR v EU 2009*. Euroskop [online]. 2016, [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/112/sekce/ceske-predsednictvi-eu-2009/>

Zlý, B. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2006.

Přílohy

Příloha 1: Vzorový dotazník - **Vliv uprchlické krize na postoje respondentů z Jihomoravského kraje ke členství v EU**

Vážení a milí,

jsem studentkou Fakulty regionálního rozvoje a mezinárodních studií Mendelovy univerzity v Brně a zpracovávám svoji bakalářskou práci na téma „*Vliv uprchlické krize na postoje respondentů z Jihomoravského kraje ke členství v EU*“.

Věnujte, prosím 10 minut svého času na vyplnění mého dotazníku. Vaše odpovědi jsou pro mne důležitými zdroji k úspěšnému řešení práce. Dotazník je zcela anonymní. Prosím odpovězte na všechny položené otázky.

Děkuji Vám za Vaši pomoc a ochotu.

Aneta Coufalová

1. Jste spokojen(a) se členstvím ČR v EU?

- Velmi spokojen(a)
- Spíše spokojen(a)
- Ani spokojen(a), ani nespokojen(a)
- Spíše nespokojen(a)
- Velmi nespokojen(a)

2. Uveďte důvody, proč jste rádi nebo naopak nerádi, že je ČR členem EU.

3. Stručně definujte pojmy „uprchlík“ a „migrant“.

4. Cítíte se nějakým způsobem ohroženi uprchlickou krizí?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

5. Pokud ano - uveďte konkrétní důvod, proč se cítíte ohroženi uprchlickou krizí.

6. Souhlasíte s relokací uprchlíků do členských států EU?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

7. Myslíte si, že příchod uprchlíků a imigrantů do ČR může způsobit vyšší konkurenci na trhu práce?

- Ano
- Spíš ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

8. Myslíte si, že příchod uprchlíků a imigrantů do ČR může ohrozit českou kulturu?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

9. Pokud ano - jakým způsobem by mohl příchod uprchlíků a imigrantů ohrozit českou kulturu?

10. Myslíte si, že každý členský stát by měl mít právo na vlastní bezpečnostní politiku a opatření včetně přijímání či nepřijímání povinných tzv. uprchlických kvót?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

11. Pohlaví

- Žena
- Muž

12. Věk

- Méně než 18 let
- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 55 a více

13. Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Výuční list
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské

14. Vaše současné zaměstnání

- Student SŠ
- Student VŠ
- Zaměstnanec
- Nezaměstnaný
- Podnikatel/ Živnostník

15. Velikost sídla vašeho bydliště v rámci Jihomoravského kraje

- Obec méně než 5 000 obyvatel
- Maloměsto 5 000 - 10 000 obyvatel
- Město 10 000 - 100 000 obyvatel
- Velkoměsto 100 000 - 1 000 000 obyvatel
- Nesídlím v Jihomoravském kraji